ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 16.6.2025 г.
COM(2025) 322 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Годишен доклад за 2024 г. за платформата за стратегически технологии за Европа (STEP)

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на съкращенията **2**

Резюме **3**

Въведение **6**

1.1. STEP: Укрепване на технологичното лидерство на Европа **6**

1.2. Координиран подход: 4 основни инструмента за прилагане на STEP **6**

1.3. Мащаб на финансиране и стратегически фокус **7**

1. ИНСТРУМЕНТ № 1: Нова организация за прилагане на STEP **8**

1.1. Работната група на STEP **8**

1.2. Мрежа на STEP **9**

1.2.1. Мрежата на STEP в Европейската комисия 9

1.2.2. Мрежата от национални звена за контакт на STEP 9

1.3. Повишаване на осведомеността за STEP: пряка връзка с изследователски и индустриални заинтересовани страни **10**

2. ИНСТРУМЕНТ № 2: Съгласуване на финансирането от ЕС за стратегически технологии **11**

2.1. Изясняване на обхвата и целите на STEP **11**

2.2. Програми под пряко управление **12**

2.2.1. Насърчаване на чистите иновации 16

2.2.2. Ускоряване на цифровите и дълбоките технологични иновации 18

2.2.3. Развитие на биотехнологиите 20

2.3. Фондове по линия на политиката на сближаване **21**

2.3.1. Анализ на използването на STEP в политиката за сближаване 23

2.3.2. Покани за представяне на предложения по програми в рамките на политиката за сближаване 31

2.3.3. ПОДБРАНИ ПРОЕКТИ 31

2.4. Механизмът за възстановяване и устойчивост и InvestEU **32**

3. ИНСТРУМЕНТ № 3: Повишаване на видимостта на отлични проекти — печатът на STEP **32**

3.1. Критерии за допустимост **33**

3.2. Присъждането на печата на STEP **33**

3.3. Предимства от получаването на печат на STEP **34**

3.4. Актуално състояние **35**

4. ИНСТРУМЕНТ № 4: Улесняване на достъпа до финансиране чрез портала на STEP **39**

4.1. Портал на STEP: обслужване на едно гише за кандидатстващи по проекти, публични органи и инвеститори **39**

4.2. STEP като пилотна единна точка за достъп до финансиране от ЕС **40**

5. Принос към дългосрочните цели за конкурентоспособност **43**

6. Заключение **44**

Списък на съкращенията

Съкращение	Определение
ИИ	Изкуствен интелект
CAPEX	Капиталови разходи
EDF	Европейски фонд за отбрана
EACT	Европейска асоциация за свободна търговия
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕСФ+	Европейски социален фонд плюс
Програма „ЕС в подкрепа на здравето“	Програма на Европейския съюз в областта на здравето
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ФСП	Фонд за справедлив преход
МФР	Многогодишна финансова рамка
НЗК	Национално звено за контакт
ОБЩА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ЕДИНИЦИ ЗА СТАТИСТИЧЕСКИ ЦЕЛИ (NUTS)	Номенклатура на териториалните единици за статистически цели
ОКС	Оценка на контрола върху собствеността
OPEX	Оперативни разходи
НИРД	Научноизследователска и развойна дейност
НИИ	Научни изследвания и иновации
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
ПВУ	План за възстановяване и устойчивост
МСП	Малки и средни предприятия
STEP	Платформа за стратегически технологии за Европа
РТГ	Равнище на технологична готовност

Резюме

Платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) постигна **конкретни резултати за по-малко от година** от влизането в сила на Регламента за STEP през март 2024 г. като част от средносрочното преразглеждане на многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021—2027 г.

Целите на STEP са напълно съгласувани с приоритетите на новия мандат на Комисията**.** Целта на платформата е да гарантира суверенитета и сигурността на Съюза, да намали неговите стратегически зависимости и да подобри конкурентоспособността чрез подпомагане на **разработването и производството на технологии от критично значение** — по-специално в областта на цифровите и наукоемките технологии, чистите и ресурсно ефективни технологии и биотехнологиите — укрепване на съответните им **вериги за създаване на стойност** и инвестиране в **уменията, необходими за качествени работни места** за екологичния и цифровия преход.

STEP не е самостоятелен фонд. STEP работи чрез **интегриране и координиране на съществуващите фондове на ЕС** — съчетаване на фондове, управлявани пряко от Комисията, и фондове, управлявани от държавите членки — като гарантира, че публичните инвестиции се насочват по-ефективно към промишлени и технологични приоритети от критично значение.

Тази инициатива на ЕС е пример за това как **финансирането от ЕС може да отговори на политическите приоритети и да допринесе за конкурентоспособността и устойчивостта на ЕС**. Потенциалът за промени, който STEP има, беше демонстриран чрез уникалния му подход, действията, ориентирани към потребителите, и координацията между 11 съществуващи програми за финансиране на ЕС — при липса на специален бюджет освен допълнителните 1,5 милиарда евро към Европейския фонд за отбрана в рамките на STEP.

Ключовите постижения през първата година от дейността[1] включват:

- Съгласуване на финансиране в размер на **10 милиарда евро в рамките на 11 програми на ЕС**, които допринасят за STEP, до **края на 2024 г.**
- **Първите покани за представяне на предложения по STEP на равнище ЕС** приключиха през **март 2024 г.**, като бързо бяха последвани от покани за представяне на предложения по **STEP на национално равнище** **в рамките на политиката за сближаване**, които стартират от **април нататък**.
- **Порталът на STEP** стартира през **април 2024 г.** и предоставя обслужване на едно гише за кандидатите, като беше актуализиран с нови инструменти, включително табло за **проекти** и **карта на финансирането**.
- Публикуване на **Указанията относно STEP** в съобщение на Комисията[2] през **май 2024 г.** съгласно изискванията на Регламента за STEP, с които се предоставят практически указания на държавите членки и на организаторите на проекти за осигуряване на последователно и ефективно изпълнение на всички програми за финансиране.

[1] https://ec.europa.eu/newsroom/budget/items/872570/

[2] Съобщение на Комисията — Указания относно някои разпоредби на Регламент (ЕС) 2024/795 за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP), C/2024/3209, достъпно на: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj.

- През **септември 2024 г.** беше стартирано **проучване на Комисията относно достъпа до финансиране от ЕС**, за да се съберат мненията на заинтересованите страни с оглед подобряването на достъпа до финансиране.
- STEP направи първите си стъпки на терен с **технически мисии в държавите членки**, които започнаха през **октомври 2024 г.**
- Първите проекти с **печат на STEP** бяха възложени през есента на 2024 г. и бяха публично популяризирани чрез портала на STEP през **декември 2024 г.**, като по този начин бяха повишени видимостта и потенциалът за намиране на подходящи партньори.

През 2024 г. **над 10 милиарда евро от фондовете на ЕС бяха съгласувани със STEP**, като се съчетаха **4,6 милиарда евро** управлявани от Европейската комисия в рамките на пет програми за пряко управление и **5,9 милиарда евро** препрограмирани от държавите членки и регионите в рамките на фондовете по политиката за сближаване.

Разпределение на средствата за пряко управление във всички държави членки (4,6 милиарда евро) — *вж. раздел 2.2.*

- **Чисти и ресурсно ефективни технологии: 4 милиарда евро** са заделени[3] за декарбонизация, електрификация на промишлеността и чисто производство.
- **Цифрови и наукоемки технологии: 461 милиона евро** са заделени за изкуствен интелект, квантови изчисления, микроелектроника и киберсигурност.
- **Биотехнологии: 154 милиона евро** са заделени за медицински иновации, разработване на ваксини и производство на фармацевтични продукти.

Разпределение на финансирането за политиката за сближаване (5,9 милиарда евро) — *вж. раздел 2.3.*

- **5,9 милиарда евро** в одобрени изменения на програмите за фондовете на политиката на сближаване до края на 2024 г., за да се приведат фондовете за регионално развитие в съответствие с целите на STEP.
- **Поканите за представяне на предложения по STEP бяха стартирани** в Германия и Дания през 2024 г.
- **Първоначалният подбор на проекти подчертава обхвата на STEP** — от зелен водород и квантови системи до финансиране на МСП и производство на чисти батерии.

Комисията присъди печати на STEP (печати за суверенитет)[4] на качествени проекти — *вж. раздел 3*

- **162 проекта с висок потенциал** в **23 държави — членки на ЕС**, с цел да се повиши тяхната видимост и да се привлече ново финансиране.
- **Печатите на STEP се популяризират чрез портала на STEP**, който свързва проекти с инвеститори и възможности за финансиране от държавите членки.

[3] „Заделени“ се разбира като планираните бюджетни средства за дадена програма, покана или тема.

[4] Печатите на STEP се наричат „печати на суверенитет“ в Регламента за STEP.

- Възлагани по програми на ЕС, като „Хоризонт Европа“ и Фонда за иновации, **проектите с печат на STEP обхващат сектори от STEP** в областта на чистите и цифровите технологии, както и биотехнологиите.

Подобряване на достъпа до финансиране чрез портала на STEP (суверенитет)[5] — *вж. раздел 4*

- Комисията стартира новия портал на STEP, за да **интегрира информация за възможностите за финансиране от ЕС по всички програми на STEP**.
- Стартира през **април 2024 г.**
- Включва проектите с печат съгласно Регламента STEP, карти на националното финансиране и **интерактивен раздел** „Получете финансиране“ за по-лесно навигиране на наличните възможности за финансиране по STEP.

[5] Порталът на STEP се нарича порталът „Суверенитет“ в Регламента за STEP.

Въведение

Настоящият **първи годишен доклад за платформата за стратегически технологии за Европа (STEP)** предоставя **консолидиран преглед на нейното изпълнение през 2024 г.**[6] в съответствие с член 7 от Регламент (ЕС) 2024/795 за STEP. Той представя качествена и количествена информация за напредъка, постигнат по отношение на целите на STEP по всяка от програмите, изброени в член 3, включително, когато е налична, подкрепата, предоставена на всяка държава членка, и за трансграничните проекти, като по този начин предлага консолидирана картина на ранните резултати на STEP и приноса ѝ към европейската конкурентоспособност.

Докладът включва също:

- разбивка на общите разходи по програми;
- преглед на резултатите въз основа на съответните показатели за програмите;
- анализ на географското и технологичното разпределение на проектите, получили печат на STEP (суверенитет); и
- преглед на приноса на STEP към стратегическите цели на Съюза за гарантиране на дългосрочна конкурентоспособност.

Комисията ще публикува отделен междинен доклад за оценка на STEP в съответствие с член 8 от Регламента за STEP през втората половина на 2025 г.

1.1. STEP: Укрепване на технологичното лидерство на Европа

STEP беше стартирана с цел да се укрепи индустриалната конкурентоспособност на ЕС**,** да се намалят стратегическите зависимости и да се подкрепи развитието и производството на технологии от критично значение. Вместо да създава самостоятелен фонд, **STEP работи по нов подход, като координира 11 съществуващи програми на ЕС**, което позволява по-бързо и по-целенасочено разпределение на финансовите ресурси в областта на цифровите и наукоемките технологии, чистите и ресурсно ефективни технологии, биотехнологиите и уменията, необходими за екологичния и цифровия преход.

STEP въвежда **по-интегрирана и гъвкава инвестиционна рамка**, като съчетава по-силна координация с държавите членки, засилени стимули за държавите членки да пренасочват финансиране от ЕС и опростен и ориентиран към потребителите достъп до възможности за финансиране чрез портала на STEP **и** печата на STEP — знак за качество, който повишава видимостта и потенциала за финансиране на проекти с висок потенциал.

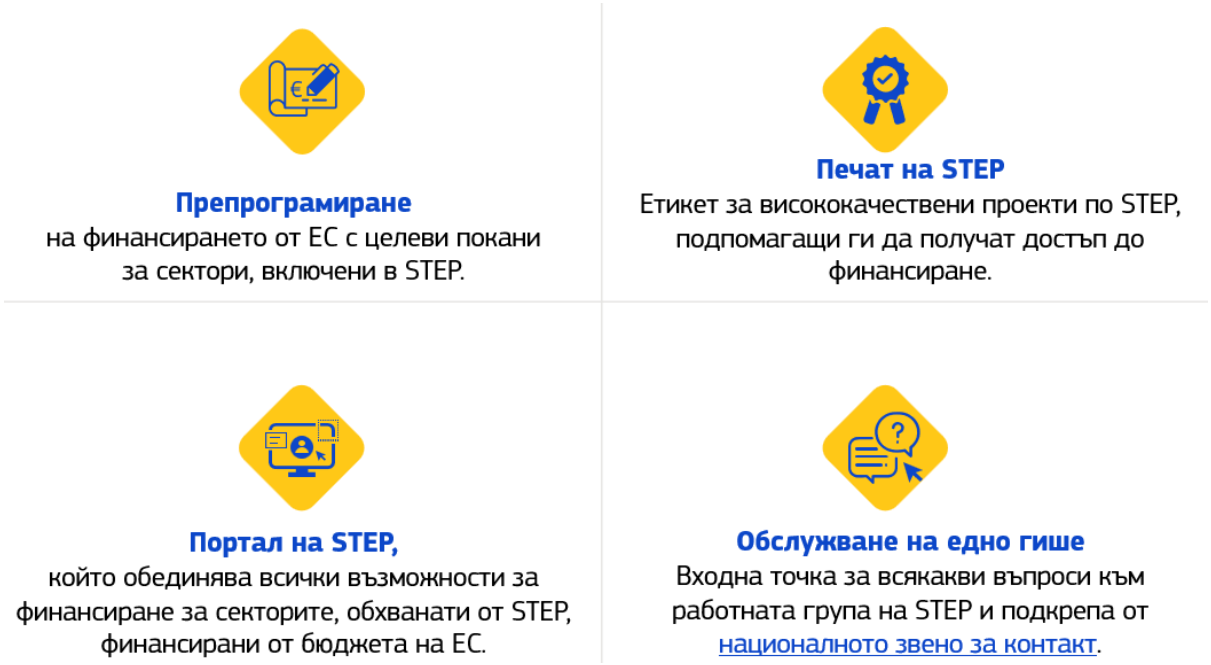
1.2. Координиран подход: 4 основни инструмента за прилагане на STEP

Прилагането на Регламента за STEP се основава на 4 оперативни инструмента, около които е структуриран годишният доклад:

[6] За доклада са използвани данни, получени до 31 декември 2024 г. Поради това покани за представяне на предложения, публикувани през 2024 г. и приключили през 2025 г., не са включени в общите суми в настоящия годишен доклад.

1. Нова организация: **мрежа от национални звена за контакт (НЗК)** и **специализиран екип в рамките на Комисията** за улесняване на прилагането на STEP по 11 програми на ЕС по единен начин, в подкрепа на държавите членки.
2. Управление на финансирането от ЕС: насочване на **съществуващите фондове на ЕС** към сектори и цели на STEP.
3. Печат на STEP: нов знак за качество, присъждан от Комисията на **качествени проекти** над праговете за оценка, което увеличава шансовете им да получат финансиране по програмите STEP.
4. Портал на STEP: онлайн платформа, създадена от Комисията, която предоставя **по-ясен и леснодостъпен вход** за организатори на проекти, инвеститори и публични органи.

ФИГУРА 1: Преглед на 4-те оперативни инструмента

Източник: Европейска комисия.

1.3. Мащаб на финансиране и стратегически фокус

Иновативният подход на STEP **насочва финансирането от ЕС към 11 съществуващи програми на ЕС** (вж. фигура 2 по-долу):

- 5 програми за финансиране, управлявани от Комисията за вътрешния пазар („Хоризонт Европа“, фондът за иновации, Европейския фонд за отбрана, „Цифрова Европа“ и програмата „ЕС в подкрепа на здравето“);
- 5 фонда, подкрепени чрез национални пакети, финансирани от ЕС (например Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионния фонд, Фондът за справедлив преход (ФСП), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ);
- 1 инструмент (InvestEU), изпълняван с партньорите на Комисията (напр. Европейската инвестиционна банка (ЕИБ).

ФИГУРА 2: Преглед на 11-те програми по STEP

Източник: Европейска комисия.

1. ИНСТРУМЕНТ № 1: Нова организация за прилагане на STEP

1.1. Работната група на STEP

Вследствие на предложението на Комисията от юни 2023 г.[7] за създаване на STEP бе създадена специална работна група на STEP, която бе обезпечена с човешки ресурси, преразпределени от службите на Комисията, участващи в програмите, попадащи в обхвата на STEP.

Основните цели на работната група на STEP са:

- улесняване и координиране на изпълнението на STEP; и
- допринасяне за подготовката на бъдещата многогодишна финансова рамка (МФР) по отношение на конкурентоспособността.

Прилагането на STEP в програми, които функционират по различни правила, графици и правни основания, както и в различни държави членки, беше особено оперативно предизвикателство и **изискваше значителни усилия за координация и изясняване.**

[7] COM(2023) 335 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:52023PC0335.

1.2. Мрежа на STEP

1.2.1. Мрежата на STEP в Европейската комисия

В съответствие с междусекторния характер на STEP, работната група на STEP създаде **вътрешна мрежа от генерални дирекции (ГД) на Европейската комисия**, състояща се от 14 служби[8], които участват или отговарят за изпълнението на програмите за финансиране на ЕС в рамките на STEP. Тази мрежа се срещна 7 пъти през 2024 г. и поддържаше редовни контакти през цялата година.

1.2.2. Мрежата от национални звена за контакт на STEP

Съгласно член 6 от Регламента за STEP, **всички държави членки** с изключение на Чехия[9] и Ирландия **назначиха съответните си национални звена за контакт (НЗК) за STEP през 2024 г.** Тази група от национално назначени публични институции, които образуват мрежата от НЗК на STEP, се председателства от директора на ГД „Бюджет“ за приходите и многогодишната финансова рамка. През 2024 г. мрежата от НЗК проведе 4 заседания онлайн и на място. Членовете споделиха своя опит, а Комисията даде разяснения относно целите на STEP и редовно предоставяше на представителите на държавите членки информация за печатите на STEP, присъдени на проекти.

Комисията разработи референтни документи за улесняване на прилагането на STEP в държавите членки, като например:

- Насоки за прилагането на Регламента за STEP;
- Брошура за националните контактни точки и управляващите органи по STEP;
- Уведомление за изменение на плановете за възстановяване и устойчивост с цел разпределяне на ресурси за целите на STEP;
- Насоки за регионална държавна помощ;
- Карти на регионалната помощ;
- Преглед на измененията на програмите по политиката за сближаване, приети от Комисията.

Освен това през 2024 г. **Работната група на STEP проведе мисии в Естония, Латвия, Литва и Румъния**, където се срещна с публични органи, браншови асоциации, МСП и стартиращи предприятия, както и с финансови посредници, за да повиши осведомеността относно STEP и да популяризира стимулите и ползите от STEP сред управляващите органи и други потенциални заинтересовани страни в тези държави.

Регламентът за STEP създава **мрежа от НЗК за STEP между държавите — членки на ЕС.** Работната група на STEP също така си сътрудничи с трети държави, свързани с програми, които подкрепят STEP (като „Хоризонт Европа“), включително държавите от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ).

---

[8] Членовете на тази мрежа са ГД „Бюджет“, ГД „Действия по климата“, ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“, ГД „Конкуренция“, ГД „Отбранителна промишленост и космическо пространство“, ГД „Икономически и финансови въпроси“, ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, ГД „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“, ГД „Готовност и реакция при извънредни здравни ситуации“, ГД „Регионална и селищна политика, ГД „Научни изследвания и иновации“, ГД „Здравеопазване и безопасност на храните“, работната група по възстановяването и устойчивостта в рамките на Генералния секретариат и Генералният секретариат.

[9] На 6 февруари 2025 г. Чехия назначи национално звено за контакт за STEP.

1.3. Повишаване на осведомеността за STEP: пряка връзка с изследователски и индустриални заинтересовани страни

С цел да се идентифицират нуждите на потенциалните бенефициери на финансиране от ЕС, **работната група на STEP проведе широки консултации** с заинтересовани страни от научноизследователската и промишлената сфера през 2024 **г.**

Опирайки се на съществуващите мрежи и канали, управлявани по-специално от ГД „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“[10] (например промишления форум, мрежата „Enterprise Europe“, Европейската платформа за сътрудничество между клъстери) и секторните представителни организации, вписани в Регистъра за прозрачност на ЕС, работната група на STEP се срещна предимно със заинтересовани страни от промишлеността, но също и с публични институции като регионалните представителства на ЕС, общностите за знания и иновации на Европейския институт за иновации и технологии, мрежата на регионите, инвеститори и други участници. Приблизително половината от заинтересованите страни, с които работната група се срещна през 2024 г., са активни в повече от един сектор на STEP, но с силно представителство от сектора на чистите технологии.

Работната група STEP се ангажира с **организации или събития в целия ЕС** (например EuroChambres, представляваща всички търговски камари в ЕС, Hannover Messe[11], среща с представители на МСП от държавите членки и Асамблеята на МСП, организирана от унгарското председателство на Съвета на Европейския съюз), както и с конкретни държави членки. Това са основните елементи от обратната информация, получена относно достъпа до финансиране от ЕС:

- **Регулаторни** и структурни проблеми (високи разходи за енергия и труд, равни условия за държавна помощ, съгласуваност между финансирането/подкрепата за инвестиции на ЕС и на национално равнище);
- Предизвикателства при **навигирането и достъпа** до финансиране от ЕС;
- Пропуски във финансирането през **иновационния цикъл** (липса на подкрепа за по-високи нива на технологична готовност, липса на фокус върху пазарната реализация на подкрепените научни изследвания);
- Необходимост от **по-дългосрочен подход** (твърде кратък времеви хоризонт на МФР за дългосрочна стабилност на промишлеността);
- **Международна конкурентоспособност на ЕС** по отношение на привлекателността на промишлеността.

[10] Генерална дирекция „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“.

[11] Hannover Messe е един от най-големите промишлени панаири в света, който се провежда ежегодно в Германия и представя иновации в областта на автоматизацията, енергетиката, цифровизацията и съвременните производствени технологии.

2. ИНСТРУМЕНТ № 2: Съгласуване на финансирането от ЕС за стратегически технологии

2.1. Изясняване на обхвата и целите на STEP

Съгласно член 2, параграф 7 от Регламента за STEP, съзаконодателите възложиха на Комисията да издаде насоки относно някои разпоредби на STEP. В отговор на това на 13 май Комисията прие съобщение под формата на **указания**[12], в което се предоставят практически указания за осигуряване на последователно и ефективно изпълнение във всички програми за финансиране.

Указанията имат три цели:

- **Изясняване на целите на STEP:** В насоките се очертават целите, залегнали в Регламента STEP (член 2), като се изясняват ключови понятия като вериги за създаване на стойност и свързани услуги.
- **Описание на подкрепяните сектори:** Те разширяват трите сектора, които са приоритетни за STEP — цифрови/наукоемки технологии, чисти и ресурсно ефективни технологии, биотехнологии и съответните умения; придружен е от примерен и неизчерпателен списък на технологии, които биха могли да бъдат подкрепени.
- **Разширяване на условията за разглеждане на технологии от критично значение:** В тях се обясняват условията, които технологиите трябва да изпълняват, за да бъдат считани за критични, като се поставя акцент върху измеренията на Съюза и вътрешния пазар.

Указанията разглеждат **първото условие на STEP** за **иновативност**. В него се обяснява, че подкрепата по STEP трябва да се съсредоточи върху водещи до пробив иновации и че технологиите от критично значение трябва да демонстрират поне два от трите елемента: иновативен, нововъзникващ и авангарден елемент. Освен това критичната технология трябва да демонстрира значителен икономически потенциал, като има най-големи косвени ефекти в други държави членки, което може да увеличи икономическия потенциал на вътрешния пазар. Фундаменталните изследвания и внедряването също не са цел на STEP, чийто фокус е върху разработването и производството.

В него се разглежда и **второто условие от STEP** за **намаляване или предотвратяване на стратегическите зависимости на Съюза**. В него се обяснява, че такива зависимости могат да бъдат признати в стратегически документи на ЕС или да бъдат установени, когато зависимостта от доставчици от трети държави е значителна. В него са очертани пет фактора за оценка, които да служат като ориентир на финансиращите органи при определяне на приноса на дадена технология за намаляване или предотвратяване на стратегически зависимости.

Указанията играят важна роля в подкрепа на **службите на Комисията, НЗК за STEP и управляващите органи** за осигуряване на **последователно изпълнение** на 11-те програми STEP — някои от които се управляват пряко от Комисията, а други — в споделено управление между Комисията и държавите членки. Тази последователност гарантира, че качествените проекти бяха приоритетни и че технологиите от критично значение получиха необходимата подкрепа.

[12] Съобщение на Комисията C/2024/3209, Указания относно някои разпоредби на Регламент (ЕС) 2024/795 за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP), 2024 г., достъпно на: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj.

STEP е интегрирана в съществуващите програми на ЕС, всяка от които се изпълнява съгласно собствената си правна основа и по-широки цели. Сред тях само Европейският фонд за отбрана получи специално бюджетно подсилване по STEP.

2.2. Програми под пряко управление

Комисията разпределя средства от ЕС чрез програмите STEP, които управлява пряко, за **подкрепа на целите на STEP в целия Съюз и на вътрешния пазар** — въпреки че STEP беше приет в средата на периода на МФР и всяка програма преследва редица цели на политиката, които надхвърлят целите на STEP.

ФИГУРА 3: Разпределение по сектори на ресурсите, предназначени за STEP през 2024 г. (в %)

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

През 2024 г. бяха приключени[13] покани за представяне на предложения по всички пет свързани със STEP програми при условията на пряко управление в трите сектора на STEP: фонда за иновации[14], „Хоризонт Европа“, програмата „Цифрова Европа“, програмата „ЕС в подкрепа на здравето“ и Европейски фонд за отбрана (EDF) — с бюджетно увеличение от 1,5 милиарда евро специално за действия по STEP за ЕФО.

[13] Обхватът на годишния доклад на STEP за 2024 г. обхваща изключително покани за представяне на предложения, свързани със STEP, чийто краен срок за подаване е бил преди 31.12.2024 г.

[14] Фондът за иновации се финансира от приходите от системата за търговия с емисии (СТЕ).

Общо **първоначалният заделен бюджет** възлиза на **4,6 милиарда евро** в подкрепа на технологии, свързани с STEP, през 2024 г.[15], като по-голямата част от него е предоставена за чисти и ресурсно ефективни технологии в рамките на фонда за иновации. Към 2024 г. една покана за представяне на предложения беше насочена специално към развитието на умения и компетенции в сектори, свързани със STEP: *„Специализирани образователни програми в ключови области на капацитета“* в рамките на програмата „Цифрова Европа“. Освен това две теми от EDF бяха насочени към разработването на продукти за отбраната, които да помогнат за преодоляване на недостига на работна ръка и умения, които са от решаващо значение за целевите технологии.

Освен това, в рамките на „Хоризонт Европа“, Европейският съвет по иновациите (ЕСИ) стартира през ноември 2024 г. първата по рода си специална покана за STEP за разрастващи се предприятия с бюджет от 300 милиона евро за 2025 г. (подкрепа до 30 милиона евро за проект) с прогнозен ръст до 900 милиона евро за периода 2025-2027 г. (включително бюджета за 2025 г.); както и пет покани за представяне на предложения, отнасящи се до предизвикателства, свързани със STEP, с общ бюджет от 250 милиона евро. STEP печати ще бъдат присъждани както по поканата за STEP за разрастващи се предприятия, така и по поканите, отнасящи се до предизвикателства, свързани със STEP, за проекти, преминали праговете за оценка. Това обаче не се взема предвид при изчисляването на общия размер на финансирането за 2024 г., отчетен в настоящия годишен доклад, тъй като поканите за представяне на предложения не бяха приключили през тази година.

[15] Поради това, покани, стартирали през 2024 г. и приключващи през 2025 г., не са взети предвид в настоящия годишен доклад.

ТАБЛИЦА 1: Обобщение на поканите за представяне на предложения, свързани с STEP, за 2024 г. в трите сектора на STEP в рамките на програмите, свързани със STEP, които са под пряко управление (в млн. EUR)

Сектор	Програма	Тема на поканата за представяне на предложения	Бюджет (в млн. евро)	Отворени	Затворени
Чисти и ресурсно ефективни технологии	**Фонд за иновации**	Общо декарбонизиране — Мащабни проекти	1700 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
		Общо декарбонизиране — средномащабни проекти	500 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
		Общо декарбонизиране — Малки проекти	200 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
		Производство с чисти технологии	1400 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
		Пилотни проекти	200 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
	Европейски фонд за отбрана	Енергийно независими и енергийно ефективни системи за военни лагери	40 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
Общо чисти техно-логии	**4 040 EUR**				
Цифрови технологии	**„Хоризонт Европа“**	Квантови технологии за космическа гравиметрия — фаза Б на проучването и технологично усъвършенстване	14 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
		Космически технологии за независимост и конкурентоспособност на Европа	20 EUR	Ноември 2023 г.	Април 2024 г.
	Програма „Цифрова Европа“	Предоставяне на високопроизводителен отворен код на европейски базов модел за фина настройка	25 EUR	Февруари 2024 г.	Май 2024 г.
		Референтни внедрявания на европейски услуги „от облака към периферията“ (разработки в областта на индустриалния IoT Edge и Telco Edge)	30 EUR	Февруари 2024 г.	Май 2024 г.
		Специализирани образователни програми в ключови области	55 EUR	Юли 2024 г.	Ноември 2024 г.
	Европейски фонд за отбрана	Системи от безпилотни въздухоплавателни средства за съвместни бойни действия (U-CCA)	15 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Сигурни и адаптивни подводни комуникации за	24 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.

		подводни безекипажни системи (UUS)			
		Методи да превъзмогване на разликите между очакванията и реалността	15 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Електронни елементи	25 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Квантови технологии	24 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Базирана на ИИ многофункционална решетка и приемопредавател	45 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Стандарт за многоизмерна комуникация в областта на отбраната	25 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Малка усъвършенствана европейска безпилотна летателна система	11 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Киберполигон за работа в сътрудничество от следващо поколение	48 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Сигурна форма на вълната за спътникови комуникации	25 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Многоцелеви автономни наземни системи	50 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
		Симулация и обучение за спешни медицински ситуации	10 EUR	Юни 2024 г.	Ноември 2024 г.
Общо цифрови техно-логии	**461**				
Био-технологии	**Програма „ЕС в подкрепа на здравето“**	Европейски център за разработване на ваксини (EVH)	102 EUR	Май 2024 г.	Стъпка 20 24 г.
		Покана за представяне на предложения за подкрепа на разработването на нови антивирусни средства	10 EUR	Май 2024 г.	Стъпка 20 24 г.
		Покана за представяне на предложения за подкрепа на иновативни производствени технологии и процеси в Съюза за производство на лекарства	17 EUR	Май 2024 г.	Стъпка 20 24 г.
	Европейски фонд за отбрана	Медицински мерки за противодействие в областта на отбраната — Научноизследователски дейности на Алианса	15 EUR		
		Медицински мерки за противодействие в областта	10 EUR		

		на отбраната Развойна дейност на Алианса			
Общо био-техно-логии	**154 EUR**				
Всичко общо			**4655 EUR**		

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

Към края на 2024 г.[16] все още не бяха оценени заявленията по теми от Европейския фонд за отбрана и „Цифрова Европа“[17] . Всички останали теми бяха оценени, в резултат на което **бяха отпуснати 4,9 милиарда евро**[18] **финансиране.**

Следващите раздели съдържат подробна информация за въздействието на STEP в трите технологични сектора, включително в държавите членки и регионите на ЕС. Регионалният анализ следва **статистическата класификация NUTS2** (NUTS 2024, Евростат).

2.2.1. Насърчаване на чистите иновации

Преходът към **чисти и ресурсно ефективни технологии** е в сърцевината на промишлената и климатичната стратегия на Европа и е в основата на усилията на ЕС да постигне климатична неутралност до 2050 г. в рамките на Европейския зелен пакт. Това наскоро намери отражение в Сделката за чиста промишленост на ЕС[19].

Регламентът за STEP признава този сектор за стратегически приоритет, в съответствие със Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии (NZIA)[20], чиято цел е да се увеличи производството на ключови чисти технологии в Европа, за да се гарантира технологичен суверенитет и да се намали зависимостта от външни доставчици. С други думи, инвестициите в тези технологии са от решаващо значение не само за намаляване на емисиите, но и за укрепване на промишлената конкурентоспособност и осигуряване на енергийната независимост на ЕС.

[16] Годишният доклад за 2024 г. обхваща поканите за представяне на предложения, приключили до 31.12.2024 г., независимо дали резултатите са били обявени до края на годината.

[17] До март 2025 г. оценката беше приключена по трите теми на програмата „Цифрова Европа“ и бяха присъдени 17 печата на STEP. Те ще бъдат отчетени в годишния доклад за 2025 г.

[18] Тази сума съответства на общата сума, отпусната за проектите, избрани за финансиране по Фонда за иновации, „Хоризонт Европа“ и програмата „ЕС в подкрепа на здравето“. Тя може да бъде коригирана при подписването на споразуменията за предоставяне на безвъзмездни средства, което може да промени индивидуалните вноски и не може да бъде съгласувано с 4,6 милиарда евро от уводния параграф, който се отнася до бюджета, отпуснат (в сравнение с отпуснатите средства) по поканите за представяне на предложения по STEP, приключили през 2024 г. по всичките пет пряко управлявани програми в рамките на STEP.

[19] Съобщение на Комисията COM/2025/85, „Пактът за чиста промишленост: Съвместна пътна карта за конкурентоспособност и декарбонизиране, 2025 г., достъпно на: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0085.

[20] Регламент (ЕС) 2024/1735 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за създаване на рамка от мерки за укрепване на европейската екосистема за производство в областта на технологиите за нулеви нетни емисии и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724, на разположение на адрес: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.

Чистите и ресурсно ефективни технологии включват широк набор от иновации, от **възобновяеми технологии до устойчиви горива, улавяне на въглерод и технологии за декарбонизиране**[21].

Фондът за иновации, финансиран от системата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ на ЕС), е най-големият допринасящ фактор за постигането на целите на STEP сред програмите, управлявани пряко от Комисията. Първата покана за представяне на предложения в рамките на Фонда за иновации, съгласувана с STEP, приключи през април 2024 г. Тя отдели значителен бюджет от 4 милиарда евро за подкрепа на развитието на чисти технологии.

Структурирани в пет теми въз основа на изискванията за капиталови разходи (CAPEX) и технологичния фокус, поканите обхващаха области като общо декарбонизиране, производство на чисти технологии и пилотни проекти. Както при всички покани за кандидатстване за Фонда за иновации, проектите бяха оценени въз основа на потенциал за намаляване на парниковите газове, ниво на иновативност, зрялост, възпроизводимост и ефективност на разходите — като се гарантира строг процес на подбор.

Значителна финансова подкрепа беше отпусната за проекти, избрани за финансиране в рамките на тези покани. Общо **85 проекта бяха предварително подбрани за обща финансова подкрепа в размер на 4,8 милиарда евро**[22], като безвъзмездните средства покриват до 60 % от капиталовите и оперативните разходи, включени в недофинансираната част на проектите, като по този начин се оставя достатъчно място за други финансови ресурси за покриване на нефинансираната част от допустимите разходи. Сред тези проекти можем да открием разработването на първата по рода си технология за производство на химикали и строителни материали от биомаса (L1X) в Словакия, първото мащабно подземно съоръжение за съхранение на топлинна енергия с капацитет 20 мегавата (ScaleUp) в Австрия и постоянното подземно съхранение на въглероден диоксид (Greensand Future) в Дания[23].

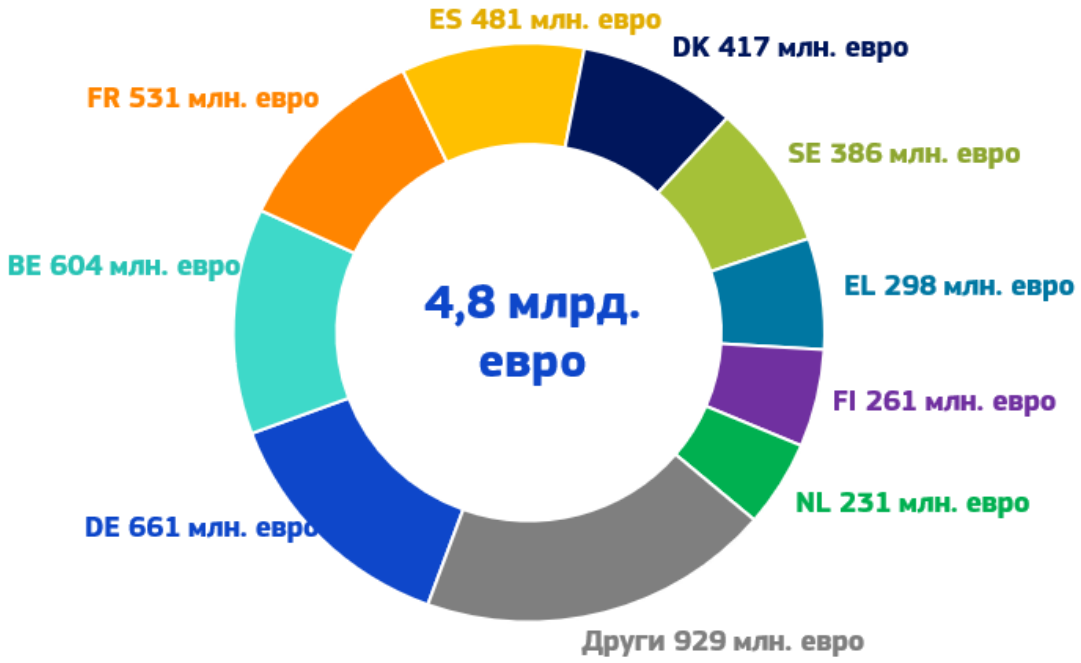
Три трансгранични инициативи с множество бенефициери също получиха финансиране в общ размер от 150,6 милиона евро. Един такъв пример е Energy Observer 2, проект, реализиран между Франция и Нидерландия, който предвижда разработването, строителството и експлоатацията на първия в света кораб за превоз на течен водород.

ФИГУРА 4: Географско разпределение на отпуснатите безвъзмездни средства в сектора на чистите технологии през 2024 г. по съответните програми за финансиране на ЕС, свързани с STEP

[21] Подробен, но не изчерпателен списък на технологиите, обхванати от Регламента за STEP, е достъпен в Съобщение на Комисията C/2024/3248, Указания относно някои разпоредби на Регламент (ЕС) 2024/795 за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP), 2024 г., достъпни на: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj.

[22] Тези цифри представят моментна снимка на резултатите от съответната(ите) покана(и) за представяне на предложения. След подписването на споразуменията за предоставяне на безвъзмездни средства между бенефициерите на проектите и Комисията може да бъдат направени промени както в броя на проектите, които получават безвъзмездна финансова помощ, така и в размера на индивидуалните вноски.

[23] Повече подробности за избраните спечелили проекти можете да намерите на: https://strategic-technologies.europa.eu/step-documents_en.

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

Субектите, установени в Германия и Белгия, бяха най-големите получатели на безвъзмездни средства по STEP в този сектор, като получиха съответно 661 милиона евро и 604 милиона евро. След тях се нареждат Франция (530 милиона евро), Испания (480 милиона евро) и Дания (417 милиона евро)[24].

2.2.2. Ускоряване на цифровите и дълбоките технологични иновации

Цифровите и наукоемките технологии играят решаваща роля за напредъка на технологичния суверенитет и цифровата устойчивост на Европа. Този сектор обхваща широк набор от авангардни иновации, включително **усъвършенствани изчислителни технологии, изкуствен интелект (ИИ), киберсигурност, микроелектроника и квантови технологии**[25] — като всички те са от ключово значение за политическата програма на ЕС „Цифрово десетилетие“[26] до 2030 г., която има за цел да подобри цифровата инфраструктура уменията и технологичното лидерство на Европа.

Осъзнавайки стратегическото значение на тези технологии, подкрепата на STEP през 2024 г. беше насочена към две теми в рамките на „Хоризонт Европа“, три теми в рамките на програмата „Цифрова Европа“**,** и дванадесет теми в рамките на Европейския фонд за отбрана. Общо за действия, свързани с STEP в сектора на цифровите технологии, през 2024 г. **е заделен бюджет от 461 милиона евро**.

[24] По линия на иновационния фонд за печати на STEP, за проекти с много бенефициери, разположени в повече от един регион, размерът на финансовата помощ, отпусната на конкретния регион/държава членка, се изчислява чрез разпределяне на общата помощ за проекта поравно между неговите местонахождения.

[25] Подробен, но не изчерпателен списък на технологиите, обхванати от Регламента за STEP, е достъпен в Съобщение на Комисията — Указания относно някои разпоредби на Регламент (ЕС) 2024/795 за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP), C/2024/3209, достъпно на https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj.

[26] Решение (ЕС) 2022/2481 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. за създаване на политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г.

До края на 2024 г. шест проекта бяха избрани за финансиране по горепосочените покани на „Хоризонт Европа“[27], като им беше отпусната безвъзмездна помощ, покриваща 100 % от допустимите разходи. Оценката на предложенията, подадени по програмата „Цифрова Европа“ и Европейския фонд за отбрана, все още е в ход.

Общо 18,2 милиона евро бяха отпуснати за тези проекти по темите, обозначени с STEP, в рамките на „Хоризонт Европа“ (стълб II, клъстер 4: „Цифрова сфера, промишленост и космическо пространство“). Всички тези проекти бяха подкрепени от международни консорциуми, създадени в държавите — членки на ЕС, като Норвегия и Исландия също имаха право да участват.

ФИГУРА 5: Географско разпределение на предоставените безвъзмездни средства в сектора на цифровите технологии през 2024 г. по програми за финансиране на ЕС, свързани с STEP

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

На национално равнище, организации от Франция и Германия се наредиха на челно място по получаване на безвъзмездни средства по STEP в тази област, като получиха съответно 9,6 милиона евро и 4,4 милиона евро. След тях се нареждат Испания (1,5 милиона евро) и Белгия (0,8 милиона евро)[28].

[27] До края на 2024 г. бяха избрани 6 проекта за финансиране по темата „Космически технологии за независимост и конкурентоспособност на Европа“. Предоставянето на безвъзмездни средства за проекта, избран по втората тема, беше отложено поради оттеглянето на един от основните партньори в консорциума. Подписването на договора за финансиране на проекта, избран по тази втора тема/покана, се очаква през второто тримесечие на 2025 г.

[28] За проекти, които се реализират на повече от едно място, размерът на финансовата помощ, отпусната на конкретния регион/държава членка, се изчислява въз основа на финансовата помощ, отпусната на субекта или субектите, установени там.

Примери за проекти са PUMA, сътрудничество между френски, германски и италиански организатори, което се занимава със стратегическите зависимости на ЕС в областта на микроелектрониката за космически приложения, и SPACELINK, в рамките на което организации от Гърция, Германия, Франция и Белгия ще разработват съвместно компоненти за оптични комуникации за космически приложения[29].

2.2.3. Развитие на биотехнологиите

Биотехнологиите играят ключова роля в напредъка на медицинските иновации, укрепването на устойчивостта на здравеопазването и насърчаването на стратегическата автономност на Европа в областта на критичните медицински доставки. Този сектор обхваща широк спектър от авангардни области, включително **геномика и фармакогеномика, синтез на ДНК, клетъчно и тъканно инженерство, биоинформатика и нанобиотехнологии**. Фокусът на STEP върху биотехнологиите има за цел да ускори иновациите, да гарантира сигурността на доставките и да засили конкурентоспособността на Европа в областта на науките за живота.

Подкрепата на STEP за биотехнологиите се материализира през 2024 г. чрез три специфични теми, свързани с STEP, в рамките на **програмата „ЕС в подкрепа на здравето“** и две в рамките на **Европейския фонд за отбрана**. За тези теми е заделен бюджет от над **150 милиона евро** за подкрепа на проекти, насочени към разработване на антивирусни средства, производство на ваксини, производство на основни лекарства, както и за медицински контрамерки в областта на отбраната. Тези инвестиции имат за цел да подобрят готовността на Европа за бъдещи здравни кризи, да намалят зависимостта от външни доставчици и да стимулират следващото поколение биомедицински пробиви.

До края на 2024 г. бяха оценени само предложенията по теми, свързани с програмата „ЕС в подкрепа на здравето“, и бяха съобщени резултатите, като общо бяха отпуснати около **130 милиона евро** по покани, свързани с STEP. Седем проекта получиха безвъзмездни средства, покриващи между 60 % и 80 % от допустимите им разходи. Четири от подкрепените проекти са инициативи с много бенефициери, като три от тях се изпълняват от транснационални консорциуми — организации от асоциирани трети държави[30] също могат да кандидатстват. Те включват разработването в Португалия на непрекъснат фармацевтичен процес на сушене чрез разпръскване, който ще повиши ефективността, мащабируемостта и гъвкавостта на фармацевтичното производство в ЕС (PharmSD 3.0), както и платформа за фармацевтично производство, управлявано от изкуствен интелект и роботи, в сътрудничество между организации, установени във Финландия, Швеция, Франция, Естония и Германия (RoboPharma)[31].

[29] Повече подробности за избраните спечелили проекти можете да намерите на: https://strategic-technologies.europa.eu/step-documents_en.

[30] Вж. Списък на страните, участващи в програмата „ЕС в подкрепа на здравето“.

[31] Повече подробности за избраните спечелили проекти можете да намерите на: https://strategic-technologies.europa.eu/step-documents_en.

ФИГУРА 6: Географско разпределение на отпуснатите безвъзмездни средства в сектора на биотехнологиите през 2024 г. по програми за финансиране на ЕС, свързани с STEP

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

Субекти от Германия и Италия се оказаха най-големите бенефициери, като получиха съответно 47 милиона евро и 34 милиона евро. Франция следваше с 19 милиона евро безвъзмездна помощ[32].

2.3. Фондове по линия на политиката на сближаване

Политиката за сближаване се оказа един от основните фактори за постигането на целите на STEP и за укрепването на конкурентоспособността и устойчивостта на европейската икономика. Основните гъвкави мерки и стимули, въведени от STEP за политиката за сближаване, включват възможността за финансиране на продуктивни инвестиции в предприятия, различни от МСП в рамките на специалните приоритети на Европейския фонд за регионално развитие STEP, **по-високи проценти на съфинансиране до 100 % на ниво приоритет, специално определен за STEP** и **30 % от средствата, отпуснати за приоритетите на STEP, изплащани от бюджета на ЕС като еднократно предварително финансиране в размер на 30 %**.

За да отговори на силния интерес от страна на държавите членки, през април 2024 г., малко след влизането в сила на Регламента за STEP, Европейската комисия организира технически семинар[33], предназначен главно за управляващите органи на фондовете по политиката за сближаване, с цел да се изясни как STEP следва да се прилага в рамките на програмите по политиката за сближаване и да се предоставят насоки относно обхвата на STEP.

[32] За проекти, които се реализират на повече от едно място, размерът на финансовата помощ, отпусната на конкретния регион/държава членка, се изчислява въз основа на финансовата помощ, отпусната на субекта или субектите, установени там.

[33] Inforegio — 2021—2027 Технически семинари, достъпни на: https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027/technical-seminars/step_en.

Комисията получи **първата вълна от искания за изменение на програмите до 31 август 2024 г.**, като разпредели средства за инвестиции по STEP преди средносрочния преглед на фондовете на политиката на сближаване. Оттогава се провеждат допълнителни неформални консултации с редица държави членки, като в резултат на някои от тях бяха отправени официални искания за изменения в програмата.

Към края на декември 2024 г. **41 изменения на STEP бяха подадени от 6 държави членки** за одобрение от Комисията, на обща стойност **6,4 милиарда евро от средствата за политиката на сближаване**. Допълнителни изменения се очакват през 2025 г.

Разпределението е както следва:

- 4,8 милиарда евро по Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР)
- 838 милиона евро по Европейския социален фонд + (ЕСФ+)
- 764 милиона евро по Фонда за справедлив преход (ФСП)

2.3.1. Анализ на използването на STEP в политиката за сближаване

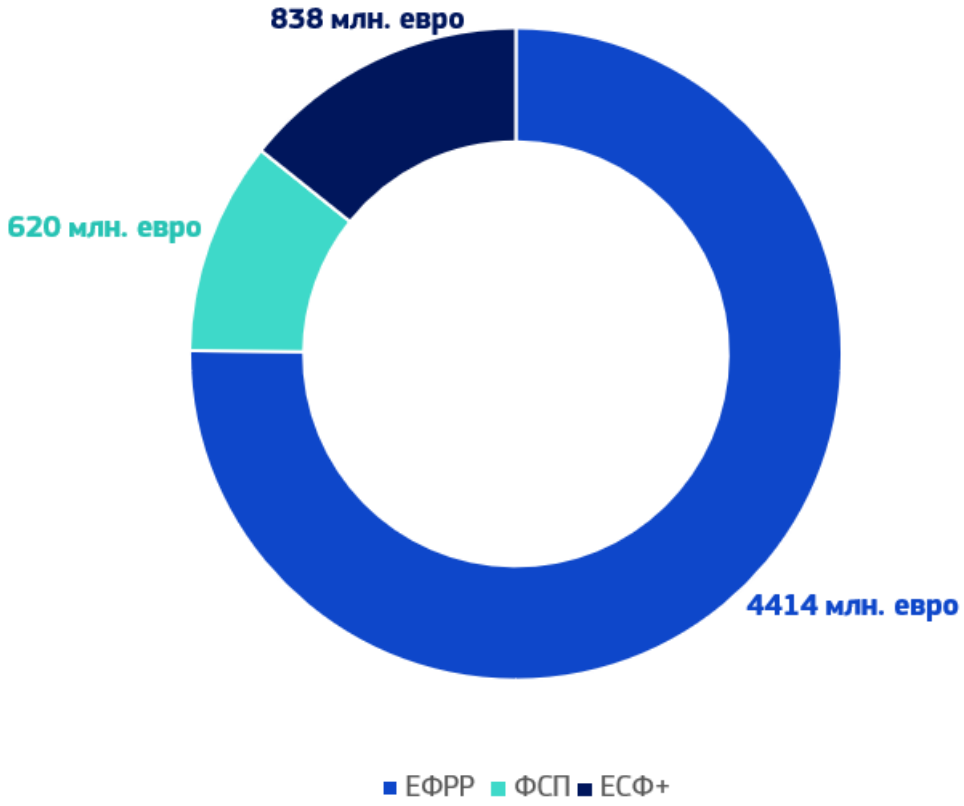
Към 31 декември 2024 г. Европейската комисия е одобрила 29 изменения на STEP на обща стойност почти 5,9 милиарда евро в шест държави членки (*вж. таблица 2 и фигура 7 по-долу*).

ТАБЛИЦА 2: Преглед на разпределението на средствата през 2024 г. (в милиона евро)

ДЧ	Заглавие	ЕФРР (млн. евро)	ФСП (млн. евро)	ЕСФ+ (млн. евро)	Общо (млн. евро)
DE	Мултифондова програма ЕФРР/ФСП Северен Рейн-Вестфалия 2021—2027 г.	200,20	301,60		501,8
DE	Програма ЕФРР 2021—2027 г. Баден-Вюртемберг	62,22			62,2
DK	Зелени технологии и умения за справедлив преход		52,30		52,3
ES	Програма Каталония ЕФРР 2021—2027	113,51			113,5
DE	Програма ЕФРР 2021—2027 г. Бавария	104,54			104,5
DE	Програма ЕФРР 2021—2027 г. Шлезвиг-Холщайн	47,00			47,0
IT	РП Лацио ЕФРР 2021—2027 г.	109,04			109,0
IT	Сицилия ЕФРР 2021—2027 г.	615,20			615,2
IT	РП Сардиния ЕФРР 2021—2027 г.	166,01			166,0
ES	Програма Кантабрия ЕФРР 2021—2027 г.	15,53			15,5
IT	РП Ломбардия ЕФРР 2021—2027 г.	120,00			120,0
FR	Програма Hauts de France ЕФРР-ЕСФ+-ФСП 2021—2027 г.			34,87	34,9
IT	РП Кампания ЕФРР 2021—2027 г.	581,14			581,1
DE	Програма ЕФРР 2021—2027 г. Мекленбург-Предна Померания	138,69			138,7
ES	Програма на област Мадрид ЕФРР 2021—2027 г.	72,67			72,7
IT	РП Калабрия ЕФРР ESF+ 2021—2027 г.	264,45			264,5
IT	РП Пулия ЕФРР ЕСФ+ 2021—2027	471,53			471,5
ES	Програма Арагон ЕФРР 2021—2027	23,44			23,4
RO	Здравеопазване	351,77		114,44	466,2
IT	РП Емилия-Романя ЕФРР 2021—2027 г.	61,46			61,5
IT	НП „Изследвания, иновации и конкурентоспособност за зелен и цифров преход 2021—2027 г.“	558,46			558,5
IT	РП Умбрия ЕФРР 2021—2027	31,42			31,4
RO	Интелигентен растеж, цифровизация и финансови инструменти	271,01			271,0
RO	Справедлив преход		266,33		266,3
FR	Регионална програма за Ил-де-Франс и басейна на Сена ERDF-ESF+ 2021—2027	35,19		12,48	47,7
DE	Байерн — ЕСФ+			36,92	36,9
ES	Кантабрия — ЕСФ+			3,17	3,2
ES	Мадрид — ЕСФ+			63,82	63,8
RO	Образование и заетост — RO — ЕСФ+			572,63	572,6
Общо	**29**	**4414,5**	**620,2**	**838,3**	**5873,0**

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

ФИГУРА 7: Общо разпределени средства по STEP в приетите програми през 2024 г. (в млн. евро)

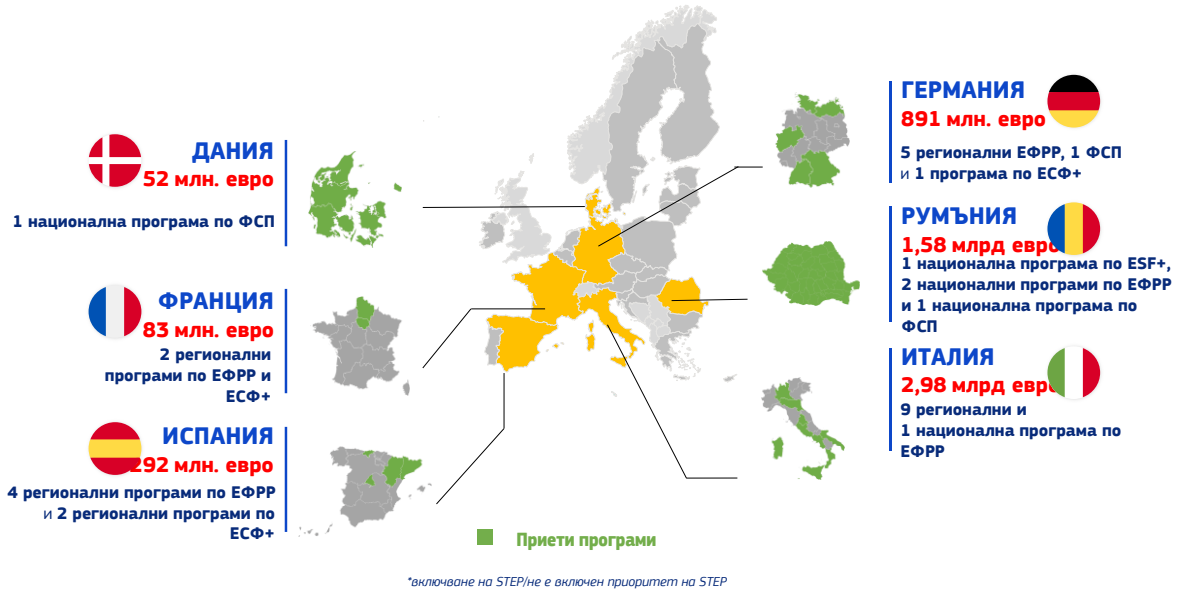

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

Географско разпределение на инвестициите по STEP

По-голямата част от инвестициите, свързани с STEP, бяха предложени от регионалните програми във Франция, Германия, Италия и Испания (вж. фигурата по-долу) — представляващи 23 от 29-те приети програми, с разпределени средства по STEP в размер на 3,7 милиарда евро (3,23 милиарда евро от ЕФРР, 151 милиона евро от ЕСФ+ и 302 милиона евро от ФСП). Останалите шест национални програми включват изменения на стойност 2,2 милиарда евро (1,18 милиарда евро от ЕФРР, 687 милиона евро от ЕСФ+ и 319 милиона евро от ФСП).

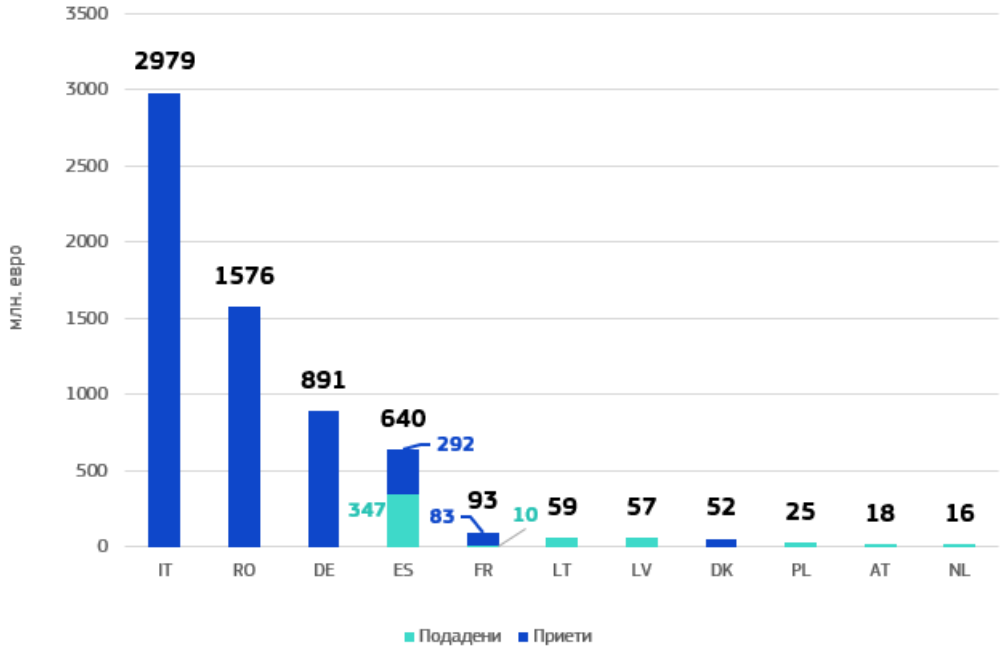
ФИГУРА 8: Географско местоположение на приетата програма през 2024 г.

*включване на STEP/не е включен приоритет на STEP

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

ФИГУРА 9: Финансов обем на измененията на STEP по държави-членки през 2024 г. (представени спрямо приети, в низходящ ред по размер)[34] (в млн. евро)

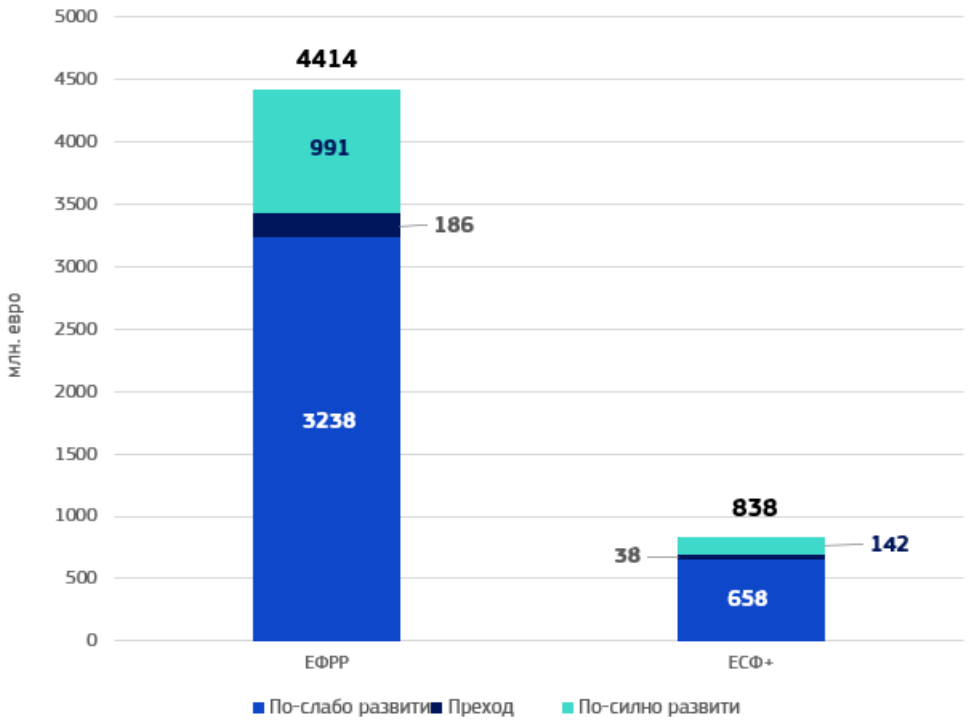
Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

По отношение на ЕФРР и ЕСФ+, повече от две трети от средствата, отпуснати по програмата STEP, бяха препрограмирани за по-слаборазвитите региони[35].

[34] Само за програми с конкретни приоритети или известни суми, предназначени за STEP въз основа на разпределенията по области на интервенция.

[35] „По-слабо развити региони“ съгласно Регламент (ЕС) 2021/1060 са регионите на държавите членки на ЕС, чийто брутен вътрешен продукт (БВП) на глава от населението е по-малък от 75 % от средния БВП на 27-те държави членки на ЕС.

ФИГУРА 10: Финансови обеми на разпределенията по STEP в рамките на ЕФРР и ЕСФ+ по категории региони през 2024 г. (в млн. евро)

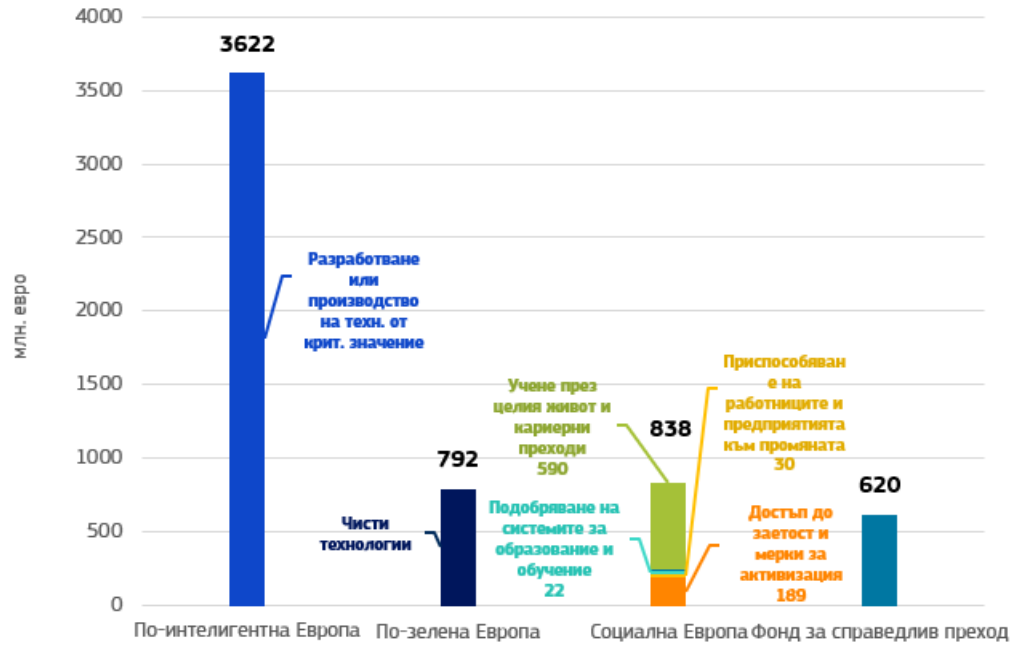
Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

Секторно разпределение на инвестициите по STEP

Политиката за сближаване за програмен период 2021—2027 г. има за цел да подкрепи по-интелигентна, по-зелена, по-свързана, по-социална и приобщаваща Европа, която е по-близо до гражданите. В рамките на тези основни *цели на политиката* са определени по-подробни *конкретни цели* (вж. Портал за отворени данни за европейските структурни инвестиционни фондове — Европейска комисия | Отворени данни за сближаването). С Регламента за **STEP бяха въведени две нови специфични цели в рамките на ЕФРР и Кохезионния фонд (КФ)** за подкрепа на инвестиции, насочени към укрепване на индустриалното развитие и засилване на веригите за създаване на стойност в стратегически сектори.

Повече от **60 %** от инвестициите по STEP в рамките на фондовете по политиката на сближаване ще бъдат реализирани по **новата специфична цел в рамките на цел на политиката „По-интелигентна Европа“**, следвани от около **15 % за чисти технологии в рамките на цел „По-зелена Европа“**. ЕСФ+ ще подкрепи уменията чрез мерки за учене през целия живот и заетост с 14 % от инвестициите по STEP в рамките на цел на политиката „Социална Европа“. Накрая, 10 % от инвестициите по STEP ще бъдат направени в териториите в процес на справедлив преход в рамките на специфичната цел на ФСП (вж. фигура 11).

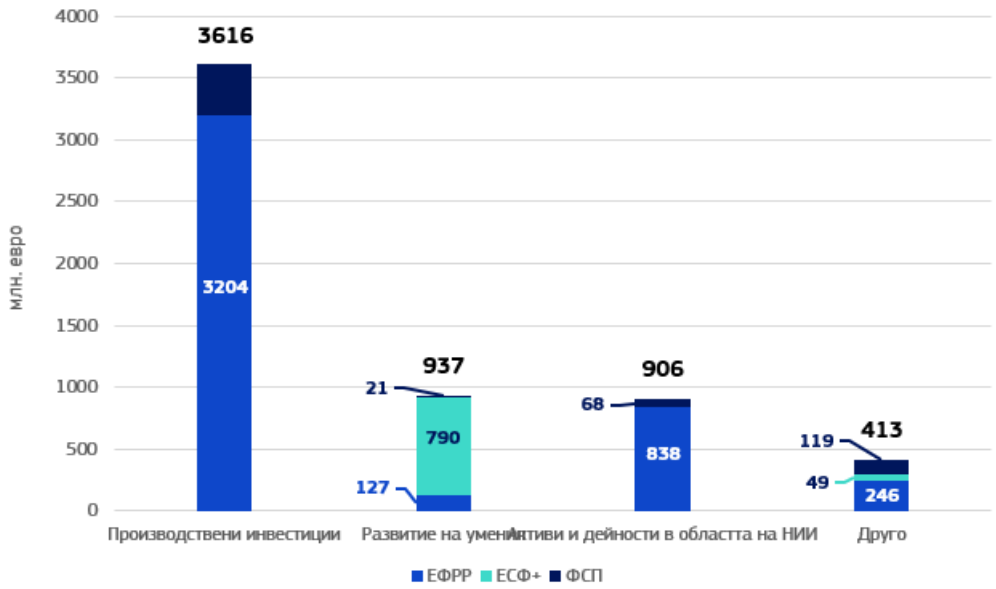
ФИГУРА 11: Финансов обем на измененията на STEP по цели на политиката и конкретни цели през 2024 г.* (в млн. евро)

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки
*само за програми със специфични приоритети

Производствените инвестиции представляват около 60 % от планираните суми по STEP. Инвестициите в развитие на умения, научни изследвания и иновации съставляват 15 % от отпуснатите средства. Около 10 % ще подкрепят други дейности, като трансфер на технологии, подкрепа за бизнес инкубатори, спин-офиси и стартиращи предприятия, както и услуги, свързани с нисковъглеродната икономика и устойчивостта на климатичните промени (вж. фигура 12).

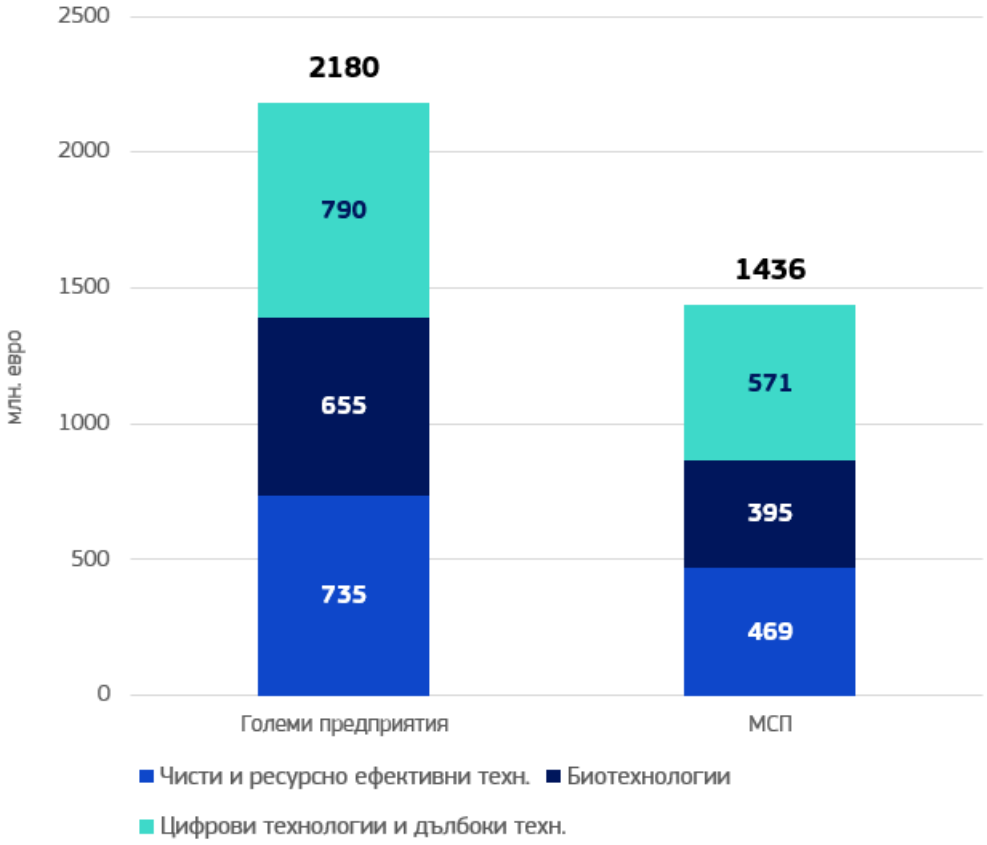
ФИГУРА 12: Финансов обем на измененията на STEP по сектори през 2024 г.* (в млн. евро)

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.
*(само за програми с конкретни приоритети или известни суми, предназначени за STEP)

При по-подробен поглед върху разпределението на продуктивните инвестиции по сектори STEP, инвестициите са разпределени доста равномерно (вж. фигура 13). По-голямата част от средствата бяха отпуснати за производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП, като се използва възможността за финансиране на такива предприятия по ЕФРР за проекти, свързани с STEP.

ФИГУРА 13: Производителни инвестиции по вид предприятие и сектор STEP през 2024 г.* приоритети (в млн. евро)

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.
*(само за програми с конкретни приоритети или известни суми, предназначени за STEP)

Основни очаквани резултати от инвестициите по STEP

Въз основа на основните показатели за резултати и резултати, които държавите членки са избрали в изменените програми, и в съответствие с целите на STEP, може да се заключи, че ресурсите на политиката за сближаване ще съфинансират стратегически технологии, свързани с STEP, в много предприятия. Очакват се инвестиции в общо около 7200 предприятия в рамките на 23 от приетите програми, от които 2900 в сектора на цифровите технологии, 3000 в сектора на чистите технологии и почти 570 в сектора на биотехнологиите. Планираните инвестиции се очаква да създадат 9800 работни места в подпомаганите предприятия.

2.3.2. Покани за представяне на предложения по програми в рамките на политиката за сближаване

След одобряването на първите изменения на програмата STEP, Дания и Германия съобщиха за четири покани за представяне на предложения по STEP[36] до края на 2024 г. на обща стойност 244 милиона евро[37].

Таблица 3: Преглед на програмите по политиката за сближаване през 2024 г.

ДЧ	Наименование на програмата	Първоначална сума (в млн. евро)	Състояние към 31.12.2024 г.
DK	Зелени технологии и умения за справедлив преход	45,5	Завършена
DE	Програма ЕФРР 2021—2027 г. Бавария	47,0	Текуща (краен срок 31.1.2025 г.)
	Програма ЕФРР 2021—2027 г. Шлезвиг-Холщайн	11,4	Текуща (краен срок 31.8.2025 г.)
	Мултифондова програма ЕФРР/ФСП Северен Рейн-Вестфалия 2021—2027 г.	140,0	Текуща (краен срок 3.2.2025 г.)
Общо		**243,9**	

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

2.3.3. ПОДБРАНИ ПРОЕКТИ

Четири държави членки (Дания, Франция, Германия и Италия) вече са избрали проекти по STEP, включително:

В **Дания**, вследствие на датската покана „Развитие на вериги за създаване на стойност в рамките на Power-to-X“, чиято цел е да се намалят емисиите на CO2 в сектори, в които преходът е труден, и да се създаде конкурентен датски пазар за зелен водород и PtX решения (бюджет от 13 милиона евро), бяха избрани четири проекта. Те включват HYFLEX (гъвкаво съхранение на водород за Power-to-X и оптимизация на електроенергийната мрежа), чиято цел е да се създаде съоръжение за съхранение на водород и свързани с него компресори за водород с капацитет за съхранение от 10 тона (500 MWh) и да се оптимизира работата на завода PtX чрез демонстриране на по-висока степен на използване на електроенергията, произведена от соларния парк Kassø, както и да се осигури оптимално балансиране на завода по отношение на обществената електроенергийна мрежа. Вижте списъка с избраните операции тук.

В **Île-de-France (Франция)** управляващият орган създаде финансов инструмент за подпомагане на индустриални стартиращи предприятия и иновативни МСП с висок икономически потенциал в сектора на чистите технологии в тяхната фаза на прединдустриализация и разширяване. Вижте списъка с избраните операции тук.

По отношение на **Баден-Вюртемберг (Германия)**, управляващият орган избра четири проекта, включително един за създаване на инфраструктура за микропроизводство и проверка за разработване на „компактни квантови системи“ (обща стойност 5 милиона евро, 3 милиона евро от ЕФРР). В Института за квантови технологии на Германския аерокосмически център се създава технологичен клъстер за производство и проверка на квантови системи. Проектът ще разработи

[36] Германия обяви още пет покани, които не са изцяло посветени на STEP, но могат да доведат до STEP проекти.

[37] Германия, Италия и Латвия съобщиха за нови искания в началото на 2025 г.

компактни квантови системи за космически приложения. Целта е да се прехвърлят квантовите системи от научните изследвания и лабораторната работа към практическото приложение, например като сензори на спътници. Вижте списъка с избраните операции тук.

Регион Умбрия (Италия) създаде финансов инструмент с цел подпомагане на МСП за инвестиции в разработването и производството на технологии в областта на цифровите, дълбоките и биотехнологиите, както и на чистите и ефективни технологии чрез смесена форма на подпомагане (заем и последваща безвъзмездна помощ под формата на опрощаване на дълг). Целта е да се подпомогнат МСП, които срещат по-големи затруднения при достъпа до кредити за инвестиции в технологични иновации в посочените по-горе сектори. Вижте списъка с избраните операции тук.

2.4. Механизмът за възстановяване и устойчивост и InvestEU

Към 31 декември 2024 г. **прилагането на STEP в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) е ограничено**. Нито една държава членка не е изменила своите планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ), за да добави приоритет STEP или да подкрепи проект, удостоен с печата STEP. Никоя държава членка не се възползва от по-голямата гъвкавост, въведена с член 19 от Регламента за STEP[38], за да разпредели ресурси от МВУ към отделението за държави членки на InvestEU за инвестиции, свързани с STEP, което позволява да се мобилизират средства след крайния срок за МВУ през август 2026 г.

Както се очакваше, изискването **държавите членки да дадат приоритет на проектите, получили знака STEP, при преразглеждането на своите планове за възстановяване и устойчиво развитие, все още не беше изпълнено през 2024 г., тъй като първите** знаци STEP бяха присъдени в края на 2024 г.

За да улесни въвеждането на STEP, Комисията предостави допълнителни насоки и подкрепа на държавите членки. През юли 2024 г. Комисията **измени Насоките за МВУ**[39], за да изясни процеса на изменение на ПВУ с цел разпределяне на ресурси от МВУ за постигане на целите на STEP. **Комисията поддържа редовни контакти с НЗК на STEP и националните органи**, отговарящи за ПВУ, с цел разпространяване на информация, включително относно списъка на печатите STEP, присъдени в съответните им страни.

3. ИНСТРУМЕНТ № 3: Повишаване на видимостта на отлични проекти — печатът на STEP

Сред инструментите, въведени с Регламента за STEP за подкрепа на разработването и производството на критични технологии, печатът на STEP (печатът за суверенитет) е знак за качество, въведен съгласно член 4 от Регламента за STEP. Той се **присъжда от Европейската комисия в знак на признание за качествени проекти** в рамките на вътрешния пазар. Той се присъжда в края на процеса на подбор в рамките на петте програми, които се управляват пряко от

[38] Член 19 от Регламента за STEP изменя регламентите, регулиращи Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), като позволява на държавите членки да насочат до 6 % от средствата си по МВУ към отделението за държави членки на InvestEU в подкрепа на финансови инвестиции в технологии, свързани с STEP — в допълнение към съществуващата възможност за прехвърляне на 4 %, като по този начин общият потенциален прехвърляем размер достига 10 %.

[39] Известие на Комисията C/2024/4618, Насоки относно плановете за възстановяване и устойчивост

Комисията и допринасят за STEP: Европейският фонд за отбрана, „Хоризонт Европа“, Програмата „Цифрова Европа“, Фондът за иновации и програмата „ЕС в подкрепа на здравето“.

3.1. Критерии за допустимост

Съгласно член 4, параграф 1 от Регламента за STEP, Комисията присъжда печат на STEP на всеки проект, който отговаря на две условия:

- **Стратегическо съгласуване**: пряко допринася за постигането на целите на STEP, както са определени в член 2 от Регламента за STEP и допълнително разяснени в Указанията за STEP[40].
- **Високи постижения**: отговаря на минималните изисквания за качество, по-специално критериите за допустимост, изключване и възлагане, предвидени в конкретната покана за представяне на предложения, по която се оценява.

На практика **службите на Комисията изготвят специални покани за представяне на предложения (т.е. „покани“) за изпълнение на целите на STEP**. Предложенията, подадени в рамките на специалните покани, които отговарят на изискванията за качество след оценка от службите на Комисията, ще получат печат STEP. Проект може да получи печат STEP, дори ако не получи пряко финансиране поради ограничения бюджет на дадена покана за представяне на предложения.

Проектите, одобрени в рамките на **важните проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ)**, се подлагат на задълбочена оценка от Комисията. Макар че печатът STEP може да помогне на тези проекти да получат финансиране, например от фондовете за сближаване, Регламентът за STEP не предвижда присъждането на печати STEP на проекти ВПОИ.

Печатът на STEP е подобен на **печата за високи постижения**, който понастоящем се присъжда на проекти, оценени по програми като „Хоризонт Европа“ и „Цифрова Европа“, които не са получили финансиране поради липса на налични бюджетни средства в дадена покана. Регламентът за STEP предоставя на печата STEP същия статут като на печата за високи постижения, като улеснява достъпа до средства по политиката за сближаване (*вж. по-долу*).

Въпреки това, за разлика от печата за високи постижения, **STEP печатът се присъжда и на (частично или изцяло) финансирани проекти, което отваря възможност за комбиниране на финансиране**. Печатът за високи постижения се отнася до конкретен набор от действия за финансиране от ЕС в рамките на „Хоризонт Европа“[41].

3.2. Присъждането на печата на STEP

Процесът на присъждане на печат на STEP е разработен да бъде прост и лесен. **Организаторите на проекти не се нуждаят от отделна заявка**; проектите, кандидатстващи по покани за печат на STEP в рамките на петте допустими програми, автоматично се оценяват за получаване на печат на STEP. Печатът на STEP се присъжда заедно с резултатите от поканата, като получателите получават онлайн сертификат и обяснителна брошура, изготвена от Европейската комисия.

[40] Съобщение на Комисията C/2024/3209, Указания относно някои разпоредби на Регламент (ЕС) 2024/795 за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP), 2024 г., достъпно на https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3209/oj.

[41] Печатът за високи постижения се ползва от изключения от ОРГО, докато знакът STEP не се ползва от такива изключения.

Наградените проекти се публикуват на портала STEP в специално информационно табло[42], в съответствие с Финансовия регламент[43]. За покани, за които Комисията е решила да приложи ограничения за сигурност съгласно член 136 от Финансовия регламент или свързани членове в съответните програмни актове, отнасящи се до стратегически активи и интереси на ЕС, могат да се прилагат допълнителни условия. В такива случаи може да се наложи оценка на контрола върху собствеността (ОСА), но тя се извършва само ако проектът бъде избран за финансиране. За проекти за печат на STEP, които са били обект на покани с ограничен достъп по съображения за сигурност и не са получили финансиране, свързаните стимули може да не са налични до провеждането на ОКС.

3.3. Предимства от получаването на печат на STEP

Печатът на STEP беше въведен в Регламента за STEP, за да **улесни достъпа до алтернативно или допълнително финансиране от програми на ЕС и частни инвеститори**, включително фондове по политиката за сближаване, Механизма за възстановяване и устойчивост, Фонда за модернизация и InvestEU[44].

Окончателното решение за допълнителна финансова подкрепа остава в ръцете на органите, отговорни за управлението на средствата от бюджета на ЕС в държавите членки, като например органите, които контролират фондовете на политиката на сближаване и Механизма за възстановяване и устойчивост.

През 2024 г. Комисията Работната група STEP гарантира, че проектите с етикет са публикувани на портала STEP[45], като списъкът се актуализира редовно и се споделя активно с националните звена за контакт (НЗК) на STEP. Работната група на STEP разпространи тази информация и до съответните служби на Комисията, които подпомагат държавите членки при изпълнението на финансирането от ЕС, включително ГД „Регионална и селищна политика“, ГД „Икономически и финансови въпроси“ и Работната група за реформи и инвестиции.

През първата година от прилагането на STEP се появиха първоначални предизвикателства по отношение на ефективността на печата на STEP като инструмент за улесняване на финансирането.

Например, **комбинирането на различни източници на финансиране може да бъде сложно поради различните методологии, използвани от органите, отпускащи средства**. Например, при възстановяване на разходи по проекти Комисията често използва „опростени варианти за разходи“[46]. Тези методи възстановяват разходите по даден проект въз основа на разходни прогнози или на постигането

---

[42] Вж. https://strategic-technologies.europa.eu/investors_en.

[43] Член 125 от Регламент (ЕС) № 2024/2509 относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза (т.е. Финансовият регламент), изисква Комисията да публикува информация за получателите на средства, финансирани от бюджета на ЕС. Достъпен на следния адрес: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202402509.

[44] Сред улесненията, въведени с Регламента за STEP, управляващите органи на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския социален фонд+ (ЕСФ+) могат да финансират директно проекти, носещи знака STEP, без да обявяват нова покана за представяне на предложения, при условие че проектите отговарят на условията на програмата. По същия начин Регламентът за STEP изисква от държавите членки да дадат приоритет на проектите, които са получили печат, когато преразглеждат своите планове за възстановяване и устойчивост или разпределят инвестиции от своя дял от Фонда за модернизация, и да ги вземат предвид в процедурите, свързани с подбора на инвестиции от ЕИБ, и в „проверките на политиките“, определени в Регламент (ЕС) 2021/523, т.е. Регламентът за InvestEU.

[45] Вж. https://strategic-technologies.europa.eu/investors_en.

[46] Член 125 от Финансовия регламент предвижда, че финансовото участие на Съюза при пряко, споделено или непряко управление може да бъде под формата на финансиране, което не е свързано с разходи по съответните дейности, въз основа на: i) изпълнението на условията, определени в секторните разпоредби или в решения на Комисията; или ii) постигането на резултати, измерено спрямо предварително определени етапни цели или чрез показатели за изпълнението.

на предварително определени етапи от проекта. Съгласуването на тези подходи със системите за възстановяване на разходите въз основа на действително направените разходи представлява предизвикателство, по-специално по отношение на спазването на забраната за двойно финансиране[47], която не позволява даден разход да бъде финансиран в размер над 100 % от бюджета на ЕС.

Те ще бъдат разгледани по-подробно в междинния доклад за оценка на STEP, който трябва да бъде представен през втората половина на 2025 г.

3.4. Актуално състояние

Първите STEP печати бяха връчени през октомври 2024 г. — едва след приключване на процеса на оценяване на първите покани за участие, съобразени с STEP. **През 2024 г. бяха присъдени общо 162 печата на STEP** по петте теми на поканата за представяне на предложения за Фонда за иновации 2023 г., двете теми на поканата за представяне на предложения за „Хоризонт Европа“ — стълб II „Космос“ и трите теми на програма „ЕС в подкрепа на здравето“. Печатите на STEP, присъдени по Фонда за иновации, бяха връчени на проекти в областта на чистите и ресурсно ефективни технологии, докато печатите, присъдени по програмите „Хоризонт Европа“ и „ЕС в подкрепа на здравето“, са съответно свързани с секторите на цифровите и биотехнологиите.

ТАБЛИЦА 4: Обобщение на печатите на STEP, присъдени по покани за представяне на предложения, свързани със STEP, през 2024 г.

Наименование на поканата за представяне на предложения	Наименование на темата на поканата за представяне на предложения	Печати
InnovFund-2023-NZT	Големи съоръжения	80
	Среден мащаб	16
	Малък мащаб	8
	Пилотни проекти	20
	Проекти за производство на чисти технологии	25
	Общо	**149**

Наименование на поканата за представяне на предложения	Наименование на темата на поканата за представяне на предложения	Печати
HORIZON-CL4-2024-SPACE-01	Квантова космическа гравиметрия — фаза Б на проучването и технологично усъвършенстване	0
	Космически технологии за независимост и конкурентоспособност на Европа	6
	Общо	**6**

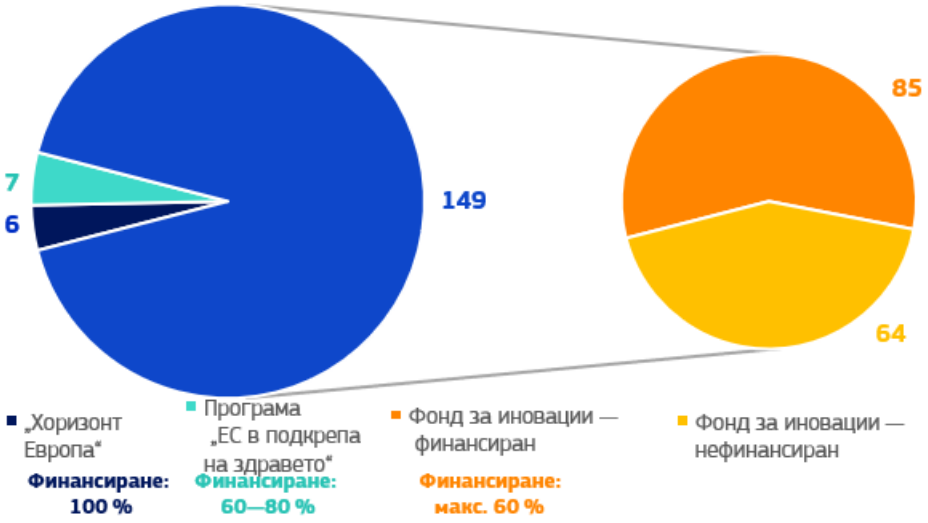
[47] Член 194 от Финансовия регламент, макар че допуска съвместно финансиране от отделни бюджетни линии, предвижда, че „при никакви обстоятелства едни и същи разходи не могат да се финансират два пъти от бюджета“.

Наименование на поканата за представяне на предложения	Наименование на темата на поканата за представяне на предложения	Печати
EU4H-2024-PJ-01	Европейски център за разработване на ваксини (EVH)	1
	Покана за представяне на предложения за подкрепа на разработването на нови антивирусни средства	1
	Покана за представяне на предложения за подкрепа на иновативни производствени технологии и процеси в Съюза за производство на лекарства	5
	Общо	**7**

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

От общо 162 проекта, получили печата на STEP, 98 проекта бяха предварително подбрани за безвъзмездна помощ в рамките на поканата за представяне на предложения, по която бяха оценени. Всички проекти, получили печат на STEP в рамките на „Хоризонт Европа“ и EU4Health, както и 85 проекта, получили печат в рамките на Фонда за иновации, бяха поканени да подготвят споразумения за безвъзмездна помощ. В повечето случаи отпуснатите безвъзмездни средства ще покриват част от допустимите разходи по проектите (например, максимум 60 % от недостига на финансиране за Фонда за иновации), като по този начин се оставя възможност за потенциално допълнително финансиране. Останалите 64 проекта, получили положителна оценка по Фонда за иновации, не получиха безвъзмездна финансова помощ поради бюджетни ограничения, но все пак бяха удостоени с печата STEP за своя голям потенциал и технически качества.

ФИГУРА 14: Разбивка на броя на проектите, получили печат STEP, по статус на финансиране и по програма за отпускане на средства.

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

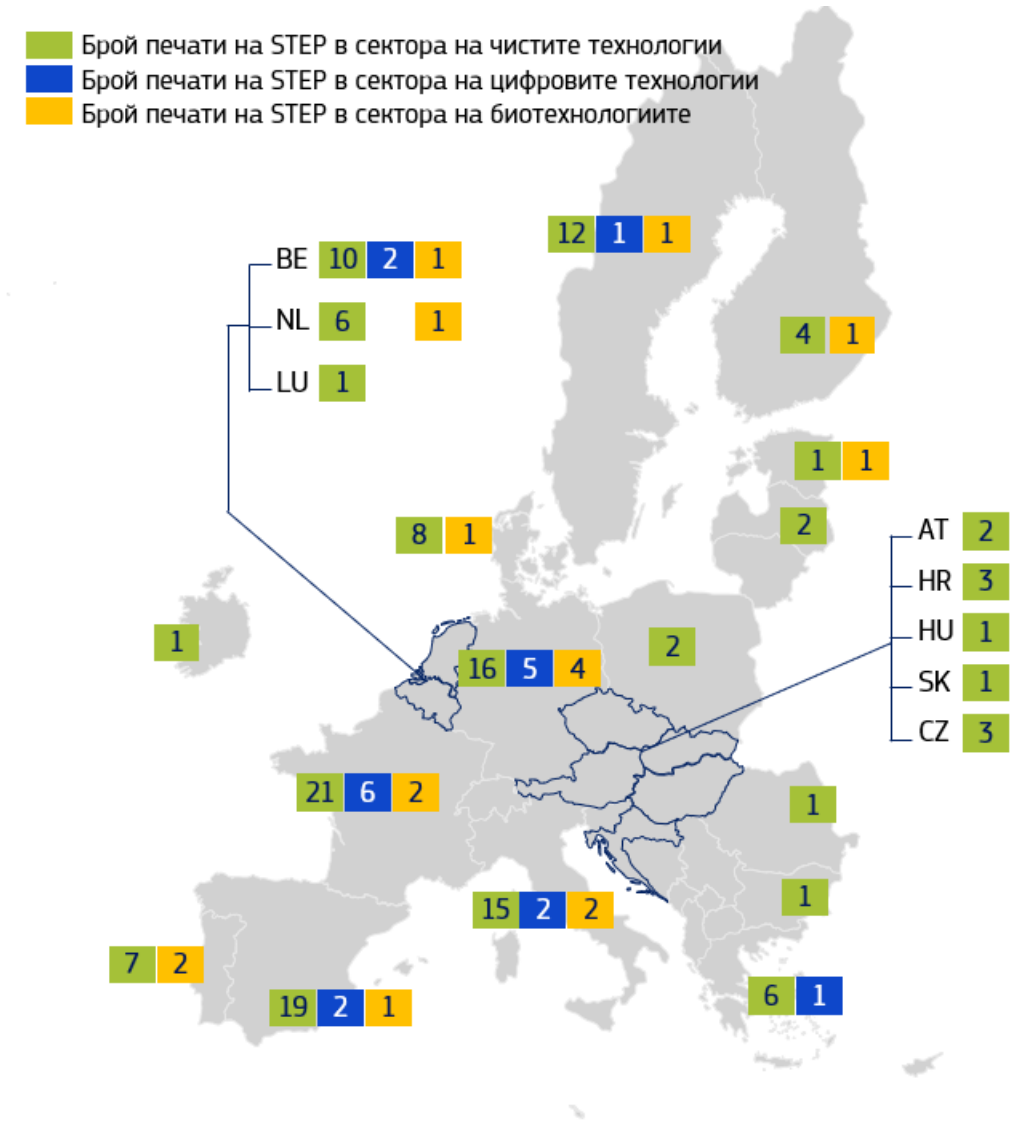
В зависимост от темата, по която са били оценени, повечето от наградените проекти са в съответствие с целта на STEP за подкрепа на развитието и/или производството на критични технологии в целия Съюз или защитата и укрепването на съответните им вериги на стойност.

През 2024 г. няма проекти за печат на STEP, които да са насочени конкретно към недостига на работна ръка и квалифицирани кадри в секторите, обхванати от STEP.

По отношение на географското разпределение, повечето от проектите, получили печати на STEP, са разположени[48] във Франция (29 печата), Германия (25 печата), Испания (22 печата), Италия (19 печата) и Швеция (14 печата).

[48] Счита се, че дадена страна е получила печат на STEP, ако поне един проект, на който е присъден печат, е частично или изцяло разположен в нейните граници, дори в случай на проекти с няколко местоположения.

ФИГУРА 15: Географско разпределение на печатите на STEP, присъдени през 2024 г.[49]

Източник: Доклад на службите на Европейската комисия.

В **регионален** план, регионите на ЕС, които получиха най-голям брой печати на STEP, са Каталуния (Испания) и Ломбардия (Италия) с по пет печати STEP в сектора на чистите технологии, Ил-де-Франс (Франция) с четири за цифрови технологии и две за биотехнологии, и Обербайерн (Германия) с две за цифрови технологии и две за биотехнологии.

[49] Печатите на STEP, присъдени на консорциуми с много бенефициери, се отчитат за всяка държава-членка, в която е установено участващо предприятие.

4. ИНСТРУМЕНТ № 4: Улесняване на достъпа до финансиране чрез портала на STEP

4.1. Портал на STEP: обслужване на едно гише за кандидатстващи по проекти, публични органи и инвеститори

В съответствие с член 6 от Регламента за STEP, първата версия на портала STEP (портал за суверенитет) беше **публикувана на 29 април 2024 г., по-малко от два месеца след влизането в сила на регламента.** Той се фокусира върху 5-те програми на ЕС в рамките на STEP, които се управляват пряко от Комисията, и представя информация за:

- текущи и предстоящи покани за представяне на предложения, допринасящи за постигането на целите на STEP;
- списък на технологиите, попадащи в обхвата на STEP;
- кратка информация за STEP и подкрепящите програми;
- възможностите за изпращане на обратна връзка и въпроси, както и за абониране за бюлетина на STEP;
- връзки към съществуващи ресурси (например консултантски услуги, ключови инициативи на Комисията в подкрепа на целите на STEP и др.).

В отговор на обратната връзка от потребителите, **през септември 2024 г. беше пусната обновена версия на портала на STEP**. Тази актуализирана версия въвежда:

- **структура, ориентирана към потребителя**, която адаптира съдържанието към специфичните нужди на ключовите целеви групи: организатори на проекти, управляващи органи на бюджета на ЕС в държавите членки и частни инвеститори; за всяка група бяха създадени специални раздели, които осигуряват по-лесен достъп до съответната информация;
- подобрени визуални елементи и инфографики, които подобряват дизайна на портала и укрепват **визуалната му идентичност**;
- **табло „Получете финансиране“**, което съдържа списък на всички покани за представяне на предложения, свързани със STEP, като за основа се използват данните от портала за финансиране и обществени поръчки на ЕС и организаторите на проекти се пренасочват към този портал за подаване на заявления за конкретни покани;
- интерактивна **карта на НЗК на STEP**;
- **табло за печатите на STEP**, което предоставя подробна информация за проектите, получили знака STEP в целия ЕС;
- карта, на която са отбелязани държавите членки/регионите, които са отключили възможности за финансиране за **STEP в рамките на програмите си по политиката за сближаване**.

След 8 месеца онлайн, STEP порталът вече служи като привлекателна и достъпна платформа за всички заинтересовани страни. Порталът STEP е създаден като **цялостно „обслужване на едно гише“**, предназначен да представя всички възможности за финансиране, достъпни чрез финансиране от ЕС за стратегически сектори, определени в рамките на STEP, без да дублира съществуващите системи, тъй като частично се основава на портала за финансиране и търгове.

4.2. STEP като пилотна единна точка за достъп до финансиране от ЕС

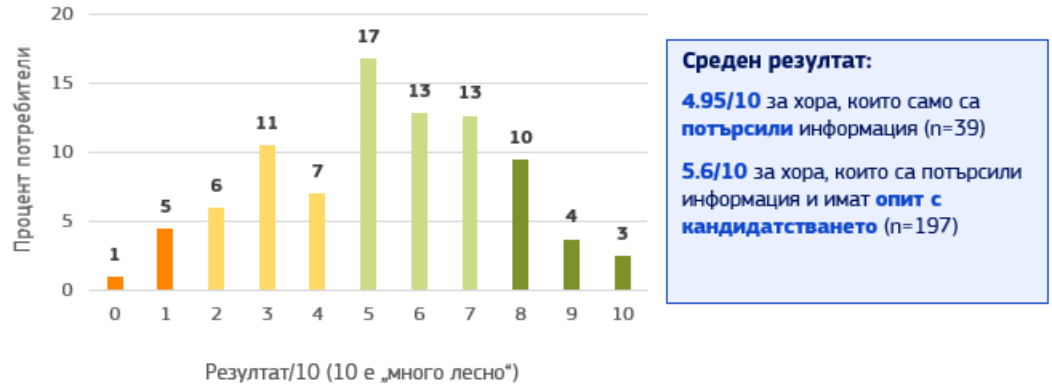
Една от целите на портала STEP, определена в Регламента за STEP, беше да се оцени осъществимостта на предоставянето на информация за програмите на Съюза в единен портал на Съюза, да се доближат всички възможности за финансиране от Съюза до потенциалните бенефициери и да се повиши прозрачността към гражданите на Съюза.

Ръководена от подход, ориентиран към потребителите, работната група на STEP проведе проучване в целия ЕС **относно достъпа до финансиране от ЕС** от средата на септември до края на октомври 2024 г., в което бяха събрани почти 500 отговора от всички 27 държави членки. Успоредно с това бяха проведени **30 двустранни интервюта** с извадка от потенциални бенефициери, браншови асоциации, национални контактни точки (на STEP и други програми на ЕС като „Хоризонт Европа“) и консултантски компании.

Основните изводи бяха следните:

- Кандидатите срещат трудности при намирането на информация за финансиране от ЕС.

ФИГУРА 16: Лесно ли се намира информация за финансиране от ЕС?

Източник: Проучване в целия ЕС относно достъпа до финансиране от ЕС, проведено от средата на септември до края на октомври 2024 г.

ФИГУРА 17: Предизвикателства при търсенето на информация за финансиране (% от потребителите)

Източник: Проучване в целия ЕС относно достъпа до финансиране от ЕС, проведено от средата на септември до края на октомври 2024 г.

- Както новите, така и опитни потребители оценяват *колко е лесно намирането на информация относно финансиране от ЕС* само с 5/10, което показва, че **общото преживяване е предизвикателно**, независимо от нивото на опит на потребителя.
- Повечето посочиха, че трудностите са свързани с фазите на осведомяване и идентифициране, потвърждавайки, че настоящата картина на възможностите за финансиране от ЕС е **твърде трудна за разчитане и ориентиране** (*„Трябва да търся много често нова информация [няма полезни напомняния]“, „Объркват се с общите срокове [откриване, закриване, краен срок]“, „трудно е да се разберат допустимите суми за финансиране [кои са допустимите разходи]“*).
- Следователно **потребителите трябва да разчитат в голяма степен на външна подкрепа**: те търсят предимно безплатни ресурси като събития и уебинари, но 33 % от потребителите се нуждаят от платени професионални експерти или консултанти за насоки. Определянето на възможностите за финансиране от ЕС има следователно разходи за заинтересованите страни, дори преди да започнат процедурата по кандидатстване.
- Заинтересованите страни търсят ясен и лесен **портал за финансиране от ЕС**.
- **Официалните канали** остават основният източник на информация. Следователно заинтересованите страни имат високи очаквания за ясен, лесен за навигация и разбираем портал, който да събира всички възможности за финансиране, произтичащи от бюджета на ЕС.
- **Неофициални източници,** като събития и професионални мрежи, се използват широко за допълнителна информация и актуализации.

Обслужване на едно гише: Бъдещите очаквания на потребителите

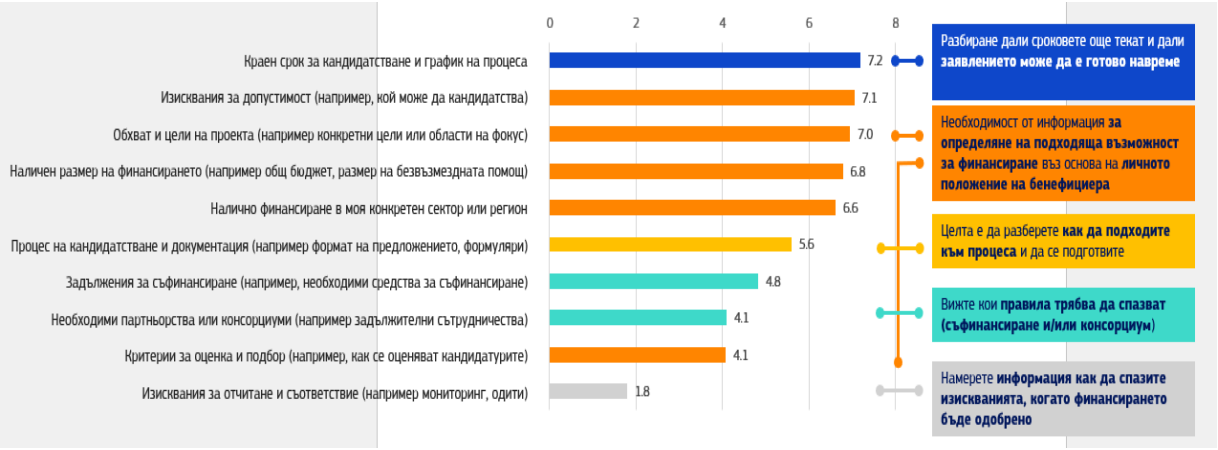
През 2024 г. работната група на STEP се стреми да предостави портал STEP, който да улесни живота на кандидатите за проекти и по този начин да позволи на повече изследователи/предприятия да

получат достъп до финансиране от ЕС, като по този начин се изпълни целта, заложена в член 6 от Регламента за STEP, по отношение на опростяването и прозрачността. Положителният опит на портала на STEP беше потвърден: 1/3 от анкетираните вече бяха запознати с STEP (което показва добро въздействие на информационната кампания, като се има предвид краткият период, в който тя е била достъпна), а почти 90 % са успели да намерят необходимата им информация.

3 от 4 респонденти виждат полза от **единен център, съчетаващ възможности за финансиране от ЕС и национални източници.**

Потребителите подчертаха **какъв вид информация е от съществено значение**: крайният срок и графикът на поканата, изискванията за допустимост и обхватът, видът на финансиране и размерът са трите най-важни елемента.

ФИГУРА 18: Каква е най-важната информация, която трябва да се идентифицира?

Източник: Проучване в целия ЕС относно достъпа до финансиране от ЕС, проведено от средата на септември до края на октомври 2024 г.

Създаване на симулатор за предоставяне на насоки на МСП относно възможностите за финансиране от Съюза

За да се спази изискването, посочено в член 8 от Регламента за STEP относно възможността за създаване на симулатор, работната група по STEP започна работа още през 2024 г. по **възможен проект за чатбот на STEP, използващ изкуствен интелект (ИИ)**. Такъв инструмент следва да помогне на кандидатите за проекти да идентифицират по-добре възможностите за финансиране, за които отговарят в зависимост от търсенето (т.е. като се вземат предвид данните, предоставени от потребителя, или идеята за проекта). Такъв нов подход би революционизирал съществуващата система на финансиране от ЕС, която понастоящем **е основана на оферти** и изисква кандидатите да прегледат широк спектър от програми, за да намерят подходящи възможности за финансиране.

Въз основа на нуждите на потребителите, изразени в проучването, работната група STEP получи по-ясна представа за това как изкуственият интелект може да помогне при идентифицирането на възможности за финансиране от ЕС:

- Потребителите очакват ИИ да предоставя **ясна информация и подкрепа при започването** за идентифициране на възможности за финансиране от ЕС;
- Повечето потребители **ценят ИИ като помощ** при определянето на най-подходящите възможности за финансиране;

- Потребителите **не проявяват интерес към използването на ИИ за намиране на партньори** (намиране на партньори за проекти с много бенефициенти);
- **Надеждност** и **правилност на информацията** са най-ценените характеристики, които потребителите очакват от AI помощта;
- **Многоезична поддръжка** се счита за „хубава функция“ от потребителите от източноевропейските държави членки, но не е задължително в сравнение с горните.

5. Принос към дългосрочните цели за конкурентоспособност

Чрез насочване на инвестициите към иновации в областта на цифровите и дълбоките технологии, чистите и ресурсно ефективни технологии и биотехнологиите, **STEP подобрява конкурентоспособността на Европа чрез повишаване на индустриалната устойчивост и иновационния капацитет**. За разлика от самостоятелните фондове, STEP работи чрез интегриране и координиране на съществуващите финансови инструменти на ЕС, като комбинира средства, управлявани пряко от Комисията, и средства, управлявани от държавите членки, като по този начин гарантира, че публичните инвестиции се насочват по-ефективно към критични промишлени и технологични приоритети.

STEP е в тясно съответствие с **Компаса за конкурентоспособност**[50], дългосрочната рамка на ЕС за икономическа устойчивост и индустриална сила. Ключов приоритет на **Доклада за единния пазар и конкурентоспособността за 2025 г.**[51] е да се увеличат стратегическите инвестиции в научни изследвания и иновации (НИИ) и да се подобри достъпът до финансиране за компании с висок растеж — цели, които се подкрепят пряко от STEP чрез печата STEP, портала STEP и съгласуването на финансиране в размер на над 10 милиарда евро през 2024 г.

Чрез интегриране на директно и споделено управление на финансирането, **STEP преодолява раздробяването на финансирането**, като осигурява по-стратегически и ориентиран към резултатите подход към инвестициите на ЕС в сектори с голямо въздействие. STEP гарантира, че механизмите за финансиране на ЕС по-добре подкрепят разширяването на технологиите и дългосрочната конкурентоспособност на промишлеността.

През първата си година STEP **улесни достъпа до финансиране, подкрепи авангардни технологии и позволи по-стратегическо разпределение на ресурсите на ЕС**. В бъдеще продължаващата координация и целевите инвестиции ще бъдат от решаващо значение за разширяването на европейските иновации, осигуряването на веригите за доставки и поддържането на глобалната конкурентоспособност.

---

[50] Съобщение на Комисията COM(2025) 30, „Компас за конкурентоспособността на ЕС“, достъпно на: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness_bg.

[51] Съобщение на Комисията COM(2025) 26, Годишен доклад за единния пазар и конкурентоспособността за 2025 г., достъпен на: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/2025-annual-single-market-and-competitiveness-report_en?prefLang=bg&etrans=bg.

6. Заключение

През първата си година на дейност през 2024 г. **STEP доказа своята стойност като катализатор за стратегически инвестиции**, насочвайки над 10 милиарда евро към технологии от критично значение. Чрез съгласуването на 11 програми на ЕС и държавите членки към едни и същи цели, STEP засили синергиите между източниците на финансиране, подобри достъпа до финансиране за качествени проекти и укрепи дългосрочната конкурентоспособност и технологичен суверенитет на Европа.

Прилагането на STEP изискваше **значителни усилия за координация**, като се има предвид степента на хетерогенност на основните програми и предизвикателствата пред **създаването на синергии** между тях — това е разгледано по-подробно в междинния доклад за оценка на STEP.

С поглед към 2025 г., STEP ще се фокусира върху задълбочаване на своето въздействие чрез:

- **Разширяване на обхвата на STEP, за да включи отбранителните технологии** като четвърти технологичен сектор, като част от мини пакета за отбраната, предложен от Комисията през април 2025 г[52].
- **Увеличаване на възможностите за финансиране** чрез разширяване на поканите за представяне на предложения в съответствие с STEP в рамките на „Хоризонт Европа“, Фонда за иновации и Европейския фонд за отбрана, като се гарантира стабилен поток от инвестиции в стратегически сектори.
- **Насърчаване на по-голямо участие на държавите членки** в политиката за сближаване и в Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) с цел мобилизиране на допълнителни ресурси за проекти по STEP.
- **Засилване на ролята на печата на STEP за отваряне на алтернативни и допълнителни източници на финансиране**, като се гарантира, че както финансираните, така и нефинансираните проекти могат да привличат инвестиции.
- **Укрепване на портала STEP чрез интегриране на инструменти, базирани на изкуствен интелект**, за да се улесни достъпът до финансиране от ЕС за предприятия, изследователи и инициатори на проекти.

Освен това **STEP ще продължи да се развива като инструмент на индустриалната политика на ЕС**. Чрез поддържане на силна координация между програмите на ЕС, държавите членки и частните инвеститори, STEP ще продължи да бъде един от дългосрочните двигатели на конкурентоспособността на Европа.

[52] Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) 2021/694, (ЕС) 2021/695, (ЕС) 2021/697, (ЕС) 2021/1153, (ЕС) 2023/1525 и 2024/795 по отношение на стимулирането на свързаните с отбраната инвестиции в бюджета на ЕС с цел изпълнение на плана ReArm Europe. (22 април 2025 г.), достъпно на: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX%3A52025PC0188&qid=1745326390551.